

Orman ve Av

2022 | Kasım-Aralık | 7 | Cilt 100

ISSN: 1302-040X

Ormancılığımızı
Bileşenleri İle Tartışıyoruz

8 »

Kadim Kültürlerde
Hayat Ağacı

21 »

Millet Ormancılığının
Son Durağı: Dikili Ağaç
Damgalanması
Hizmet Alımı

26 »

Doğa ve Çevre Kirliliği
Konusunda Afiş Tasarımı

30 »

**TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ
TARAFINDAN İKİ AYDA BİR
YAYIMLANIR.**

Yıl: 2022, Kasım-Aralık, Sayı:7 Cilt:100
ISSN 1302-040X

**TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ ADINA
SAHİBİ**

GENEL BAŞKAN

Ahmet Hüsrev ÖZKARA

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Hüseyin AYTAÇ

EDİTÖR

Doç. Dr. Murat ALAN

muratalan@yahoo.com

YAYIN KURULU

Dr. Öğr. Üyesi Adil ÇALIŞKAN

Orm. Yük. Müh. Hayriye ERTUĞRUL

Dr. Öğr. Üyesi H. Batuhan GÜNŞEN

Doç. Dr. Mehmet ÖZALP

Orm. Yük. Müh. Niyazi ÖZÇANKAYA

Öğr. Gör. Cansu ÖZTÜRK

Doç. Dr. Fatih TEMEL

Bilgilendirmek amacıyla üyelerimize
ücretsiz dağıtılır.

YÖNETİM YERİ

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

CUMHURİYET MAH. TUNA CAD. NO: 5/8 KIZILAY
06420 ÇANKAYA / ANKARA / TÜRKİYE

TEL-FAKS

0312 433 84 13

www.ormancilardernegi.org

tod1924@ormancilardernegi.org

TASARIM / BASKI

Kuban Matbaacılık Yayıncılık

KAPAK FOTOĞRAFLARI

Ön Kapak

Fotoğraf Sanatçısı Ergun Yıldırım

İç Kapaklar

Hayriye Ertuğrul

İÇİNDEKİLER

Editörden	1
57. Dönem II. Danışma Kurulu Toplantısı Sonuç Bildirgesi	2
Ormancılığımızı Bileşenleri İle Tartışıyoruz	8
Ormancılığımızı Bileşenleri İle Tartışıyoruz Çalıştayı Sonuç Bildirgesi	11
Seçimsiz Olağanüstü Genel Kurul Yapıldı	14
Derneğimiz Kuruluşunun 98. Yılı Genel Merkezde Kutlandı	15
TOD Bursa Temsilciliğimizin Yeni Ofis Açılışı Yapıldı	16
Tarım Orkam-Sen ile Dayanışma Gecesi Düzenlendi	17
Yüksel Erdoğan'ı Andık	18
Emin Ayan'ın 100. Yaş Gününü Kutladık	19
Kadim Kültürlerde Hayat Ağacı	21
Millet Ormancılığının Son Durağı: Dikili Ağaç Damgalanması Hizmet Alımı	26
Doğa ve Çevre Kirliliği Konusunda Afiş Tasarımları İle Toplumda Bilinç Oluşturmanın Önemi	30
Belek Tahsis Alanımızın Tarihçesi	37
Bilimlerin Shakespeare'i: Humboldt	39
Kavak Pamukçukları Polen Midir? Alerji Yapar Mı?	42
Örnek Bir Çevre Mücadelesi: Arı Padişahı ve Bal Ormanı Kurtuldu	44

EDİTÖRDEN

Doç. Dr. Murat ALAN

Çok Değerli Orman ve Av Okurları,

Türkiye’de gündem çok hızlı değişime uğruyor. Doğal olarak bu ormancılıkta da görülmektedir. 17 Aralık 2022 tarih ve 2022/675 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamaesi ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne Kadir Çokçetin atanmıştır. Çokçetin’in daha önceki görevi ise Avrupa Yakası Milli Emlak Dairesi Başkanlığıdır. İnternet üzerinde yapılan aramalarda Çokçetin’in meslek bilgisine ulaşamamıştır. Ancak daha önceki yaptığı görev ile yeni görevi arasında ilişki kurabilmek oldukça güçtür. 2873 sayılı kanunda milli parkın; “bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerler ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarını” ifade ettiği belirtilmektedir. Milli emlak yani “arsa işleri” ile “milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel değerler” bağdaştırılabilir kavramlar değildir. Bu çerçevede, Türkiye’de 5 Şubat 1958 tarihinde ilk milli park olarak ilan edilen Yozgat Çamlığı Milli Parkı’ndan sonra, ilan edilen milli park sayısı toplamda 48 adede ulaşmıştır. Korunan alanlar konusunda mesleki bilgisi ve birikimi olmayan birisinin bu göreve atanmasının hangi amaca hizmet ettiğini siz okurların takdirine sunuyoruz. Yapılan atamanın yarım asırdan daha fazla olan korunan alan deneyim ve birikimine saygısızlık olduğunu, iyi niyetli olmadığını düşünüyoruz.

Yukandaki atama ile ilgili rahatsızlık ortada iken, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünde münhal bulunan milli park şefliklerine ziraat mühendisi atamasına ilişkin bilgilerin ortaya çıkması bu konuda atılan adımların bilinçli ve korunan alanlar üzerinde sistematik amaçların olduğunu düşündürmektedir. Orman Mühendisleri Odası genel ağ sitesinde (<https://ormuh.org.tr/taassubun-her-turlusunu-reddediyoruz>) bu konuda bir açıklama yer almaktadır. Bu açıklamada yapılacak atamanın 5531 Sayılı Meslek Kanununa (Genel Hükümler Bölümünün, 4. Maddesinde Orman Mühendisliği faaliyet konularını belirleyen; 10, 11, 12 ve 18. fıkralar) aykırılıklar içerdiği açıklanmıştır. Yapılan işlem yasaya aykırılık yanında orman mühendisliği mesleği uzmanlığını da dikkate almamakta, herhangi bir meslek grubunun bu görevleri yürütebileceği algısını yaratmaktadır. Bu durum, uzmanlığı ve meslek

uzmanlığını dikkate almadığı için her iki meslek için de zararlıdır. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne yapılan atama ve milli parklar şefliklerine ziraat mühendisi atama girişimi birlikte değerlendirildiğinde bir kargaşa oluşturulmak istenildiği, korunan alanlarda (milli park, tabiat parkları, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı) iyi niyetli olmayan amaçlar olduğu düşünülmektedir. Bugüne kadar ormanlar üzerinde uygulanan tasarruflar da bu savı desteklemektedir.

Yayın Kurulunun koordinasyonunda 2022 yılında Aziz Bozatalı’nın meslekle ilgili anılarını içeren “Anılarımda Ormancılık (1965 – 2022)” ve Hilmi Gürdal’ın şiirlerini içeren “Güneşe Doğru” kitaplarının hakem görüşleri doğrultusunda, Yönetim Kurulu onayı ile basılması sağlanmıştır. Bu konuda yeni talepler bulunmaktadır. O bakımdan kısaca süreç hakkında bilgi vermekte yarar bulunmaktadır. TOD Yayın Tanıtım ve İletişim Yönetmeliğine göre yazar, TOD Genel Merkez Yönetim Kuruluna başvurmakta, Yönetim Kurulu incelenmek üzere Yayın Kuruluna göndermesi üzerine yayın hakemlere gönderilmekte, hakemlerin görüşü doğrultusunda Yayın Kurulu olumlu görüş bildirmesi halinde yayının basılması için işlemler başlamaktadır. Üyelerimizin bu sürece uygun hareket etmesinde yarar bulunmaktadır. (<https://www.ormancilardernegi.org/dosyalar/files/TODyayin27102021.pdf>)

TOD etkinlikleri açısından 2022 yılı kasım ve aralık ayları oldukça yoğun geçmiştir. Bu sayıya, TOD Genel Merkez etkinlikleri (Danışma Kurulu, Ormancılığımızı Bileşenleri ile Tartışıyoruz Çalıştayı, Olağanüstü Genel Kurul, Kuruluş Kutlaması, Bursa Şubesi Açılışı) ile başlıyoruz. Bu etkinlikleri Marmara Şubesi ve İzmir Temsilciliğinin etkinlikleri izliyor. Hayat Ağacı, Millet Ormancılığının Son Durağı, Doğa ve Çevre Kirliliği Konusunda Afiş Tasarımları, Belek Tahsis Alanımızın Tarihçesi ve Humboldt okumanızı bekleyen diğer yazılar.

2023’ün ormancılığımız, mesleğimiz ve doğa açısından güzel bir yıl olması dileği ile yeni yılınızı kutluyoruz.

İyi okumalar.

TOD Genel Merkez Etkinlikleri

57. DÖNEM II. DANIŞMA KURULU TOPLANTISI SONUÇ BİLDİRGESİ

Türkiye Ormancılar Derneği 57. Dönem II. Danışma Kurulu toplantısı 14-18 Kasım 2022 tarihleri arasında Antalya Kemer'de bulunan Rixos Sungate otelde 430 dernek üyesinin katılımı ile gerçekleştirildi.

Toplantı Saygı Duruşu ve İstiklal Marşının ardından Divan Kurulu'nun oluşturulmasıyla başladı. Ardından Türkiye Ormancılar Derneği Genel Başkanı Ahmet Hüsrev ÖZKARA açılış konuşmasını yapmıştır.

Genel Başkanımız konuşmasında öncelikle ülkemiz ormancılığının karşı karşıya kaldığı tahsisler, aşırı odun üretimi, dikili

ağaç satışları, endüstriyel ağaçlandırma, korunan alanlarda odun üretimi, orman yangınları, seller, orman dışına çıkarma vb. temel sorunlara vurgu yaparak derneğimizin bu süreçteki mücadeleden yapmış olduğu basın açıklamaları ve toplantıları, hukuk mücadeleleri, büyükşehir belediyeleri ile yapılan protokoller vb. çalışmalarını anlatmıştır. Ardından orman fakülteleri ile iletişimi güçlendirmek için düzenlenen Orman Oyunu Olimpiyatı ve başarılı orman fakülteleri öğrencilerine verilecek olan "Prof. Dr. Uçkun GERAY Ödülü"nden bahsetmiştir.

Genel Başkanın açılış konuşmasından sonra Medya ve Ormancılık paneline geçilmiştir. Aynı zamanda derneğimizin üyesi olan İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi'nden Prof. Dr. Doğanay TOLUNAY panel yöneticisi, Bartın Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi öğretim üyesi ve derneğimiz üyesi Prof. Dr. Erdoğan ATMİŞ, Birgün Gazetesinden Gökay BAŞCAN, HALK TV'den Hazal OCAK ve Oda Tv'den Yusuf YAVUZ panelist olarak yer almıştır. Panelde Prof. Dr. Erdoğan ATMİŞ "Medya ve Ormancılık" adlı panel açılış sunumunu yapmış ve panel yöneticisi Prof. Dr. Doğanay TOLU-

NAY'ın sorularına panelistlerin verdiği cevaplarla panel devam etmiştir. Panelde medya-ormancılık ekseninde ortaya çıkan ana noktalar şöyledir:

Medyada ormanlar ve ormancılık faaliyetleriyle ilgili yeterli ve doğru haber çok az yer almaktadır. Bunun ana nedenlerinden birisi ana akım medyayı kontrolünde bulunduran şirketlerin aynı zamanda ülkemiz orman alanlarında madencilik, turizm, enerji üretimi vb. faaliyetleri sürdürmeleridir. Ormansızlaşmaya neden olan bu tip etkinlikleri kendi medya kanallarında vermekten çekinmekte ve hatta bunların görünmemesine çaba harcamaktadırlar. Bu durum ormanlar ve ormancılık faaliyetleri hakkında haber yapan muhabirlerin gelişmesinde ve yeterli sayıya ulaşmasında da bir engel oluşturmaktadır. Ormanlar ve ormancılık uygulamalarına yönelik haberler büyük oranda ormansızlaşmaya karşı verilen

halk mücadeleleri neticesinde medyaya yansımaktadır. Bu noktada Gezi Parkı Direnişi çevre haberlerinin yapılması bir kırılma noktası olmuştur. Bu direnişten sonra halk ormansızlaşmaya ve çevre tahribatına karşı daha hassas olmuş ve medyaya daha fazla haber yansımaya başlamıştır.

Medyada ormanlar ve ormancılık faaliyetleriyle ilgili yeterli ve doğru haberlerin yer almasının ikinci ana nedeni ise, iktidarın kendi düşünceleri çerçevesinde halkın algısını yönlendirmek için medyayı kullanmasıdır. İktidar bu noktada ana akım medya şirketleri (havuz medyası) ile arasındaki sıkı ilişkiyi kullanmaktadır. Çoğunlukla ormanlar ve ormancılıkla ilgili manipüle edilmiş bilgi bu medyaya kanallarıyla servis edilmekte, kamuoyu yanlış bilgilendirilmekte ve yönlendirilmektedir. Abartılmış ağaçlandırma rakamları ya da orman yangınla-

rının çıkmasında iklim değişikliğinin büyük rolünün olduğunun ana akım medyada yer alması, buna örnek verilebilir.

Yargıda, okullarda, medyada vb. alanlarda ormanlarla ilgili doğru algıyı oluşturmak için orman okuryazarlığının arttırmamız gerekmektedir. Bu noktada Türkiye Ormancılar Derneği topluma ormanlar ve ormancılıkla ilgili doğru bilgiyi aktararak farkındalığı artırmada ve ülkemizdeki ormansızlaşmanın gerçek yüzünü topluma yansıtmada önemli bir rol üstlenmektedir. Medya çalışanlarının olaylara bakışında güvenilir ve doğru bilgiye ulaşmaları çok önemlidir ve günümüzde Türkiye Ormancılar Derneği'ne bu konuda önemli görevler düşmektedir. Türkiye Ormancılar Derneği şubelerinin ve il temsilciliklerinin yerelde, TOD Genel Merkezi'nin ise ulusal düzeyde medya ile etkin bir iletişim kurması çok önemlidir.

Panelin ardından üyelerimizin katılımıyla oluşturulan yedi

farklı çalışma grubu toplantılarına başlamıştır. Çalışma grupları şu şekildedir: Hukuk Çalışma Grubu, Orman Yangınları Çalışma Grubu, Halkla İlişkiler, Basın ve Eğitim Çalışma Grubu, Ekoturizm Çalışma Grubu, FSC Çalışma Grubu, Ekoloji, Ağaçlandırma ve Endüstriyel Ağaçlandırma Çalışma Grubu, Stratejik Plan Çalışma Grubu'dur. Çalışma gruplarında, derneğimizin önümüzdeki yıllarda hem kendini geliştirme hem de ülke ormancılığının ana sorunlarının çözümüne yönelik bir paydaş olarak neler yapabileceği hakkında öneriler geliştirilmiştir. Üyelerimizin büyük ilgisi ve katılımıyla gerçekleştirilen çalışma grubu toplantıları sonunda hazırlanan raporlarda öne çıkan noktalar şu şekildedir:

Hukuk Çalışma Grubu

- TOD, ormancılıkla ilgili mevzuat, kurumsal yapılanma, ulusal politika ve strateji geliştirme çalışmalarını yakından izlemeli, uygun olanlara katılım ve katkı sağlamalı,

- Ormanlar ve doğal varlıklar üzerinde zarar ve tehdit oluşturacak her türlü yasal, mevzuat, kurumsal düzenleme ve politika değişikliğine yönelik girişim ve çalışmalarla mücadele etmeli,

Orman Yangınları Çalışma Grubu

- TOD, kamuoyunun orman yangınları konusunda farkındalığını artırmalı ve bilgi seviyesi yükseltmeli,
- Orman yangınlarıyla ilgili olarak kurumlar arası (kamu, yerel yönetim, STK vb.) iş birliği geliştirmeli,
- İklim değişikliğiyle birlikte ortaya çıkan yeni riskler orman yangınları açısından değerlendirmeli,
- Orman yangınlarıyla ilgili faaliyetleri izlemeli, incelemeli ve değerlendirmeli,
- Orman yangınlarıyla ilgili mevzuattaki eksikliklerin giderilmesi ve oluşturulacak yasal düzenlemeler ile po-

litikaların belirlenmesinde öncü olmalı,

- Yanıcı madde yükü yönetiminde denetimli yakmanın bir uygulama metodu olarak yer almasını sağlamalı,
- Orman yangınlarıyla ilgili AR-GE faaliyetleri gerçekleştirmeli,
- Orman yangınları kitabının basım ve yayımını yapmalı,
- Yangına dirençli köy projesinin uygulanmasını sağlamalı,
- Orman yangınları portalını aktif hale getirmeli,
- Stratejik planda önerilen eğitim faaliyetlerine başlamalı,
- Yangın sezonundan önce kamuoyunu bilgilendirmeli,
- Orman yangınlarının yerinde izlenmeli, değerlendirilmeli, raporlamalı ve kamuoyunu bilgilendirmeli,
- Cumhuriyetin 100. yılına yönelik olarak "Orman Yangın-

ları Sempozyumu" düzenlemeli,

- Orman fakülteleri öğrencilerini orman yangınları konusunda eğitmeli,
- Dernek kütüphanesinde orman yangınlarına yönelik bir bölüm oluşturmali,

Halkla İlişkiler, Basın ve Eğitim Çalışma Grubu

- Dernek genel ağ sayfası, günümüz koşullarına uygun olarak yeniden tasarlanmalı; üyelerimizin şifreyle girebileceği bir bölüm olmalı ve bilgilerini güncelleme yetkisi verilmeli, aidatlarını genel ağ sayfası üzerinden ödeyebilmeli,
- Başlangıçtan günümüze kadar çıkan Orman ve Av dergilerinin içindekiler bölümünün dijital ortama aktarılmalı ve içerik arama veri tabanı oluşturulmalı,
- Orman ve Av Dergisi'nde kültür, sanat ve ormancılık-

tan farklı ilgi alanlarına ilişkin yazılar da yer almalı,

- Başta Orman ve Av olmak üzere hazırlanacak iletişim araçlarında infografik teknikler kullanılarak görselliğe daha fazla yer verilmeli,
- Orman ve Av'da farklı disiplinlerden konuk yazar uygulamasına yeniden başlanmalı,
- Derneğimizin aylık bir e-bülteni mutlaka olmalı, genel ağ sayfası ve ücretsiz abonelik sistemi üzerinden geniş kesimlere ulaştırılmalı,
- Sosyal medyada yapılacak paylaşımlarda hedef kitle, platformlara (Facebook, Instagram, Twitter vb.) göre belirlenmeli, görseller ve içerikler profesyonel destek alınarak hazırlanmalı,
- A. Kemal Yiğitoğlu Kütüphanesi orman ve ormancılık konusunda bilgi ve belge arşivi niteliği taşımakla birlikte yeterince etkin kullanılmamaktadır. Kütüphanenin

daha etkin kullanılabilmesi için uzman kişi veya kurumlardan destek alınmalı,

- Ormanlık faaliyetlerinin kamuoyuna tanıtılmasında daha aktif rol alınmalı, tanıtıcı gezilerin yanı sıra ormanın öncesi ve sonrasına ilişkin görsellerle genel ağ sayfasında ve sosyal medyada dizi yayınlar yapılmalı,
- Derneğimiz, ormancılık müzesi (fiziksel/sanal) oluşturma konusunda girişimlerde bulunmalı, bu konuda ormancılık sektörüyle ilgili (kamu/özel) kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği yapmalı,
- Kamuoyunda ormancılarla ilgili olumsuz algıya neden olan “Ormancı Türküsü”nün gerçek hikayesi, hazırlanacak video ve broşür aracılığı ile geniş kesimlere ulaştırılmalı,
- Dernek üyeliği dışında geniş kesimlerin etkinliklerimize katkısını artırmak amacıyla gönüllülük sistemi uygulanmalı,
- Çocuklar ve gençler için üretilen eğitim materyalleri konunun uzmanlarıyla birlikte hazırlanmalı, doğa eğitimi konusunda ilgili tarafların katılacağı bir çalıştay düzenlenmeli,
- Doğa, orman ve ormancılık eğitiminde öğrencilerin yanı sıra daha geniş kesimlere ulaşabilmek için öğretmenlerin eğitimine de önem verilmeli, bunun için Milli Eğitim Bakanlığı ile bir protokol yapılmalı,
- Cumhuriyetin 100. yılı anısına TOD adına anı pulu çıkarılması için girişimde bulunulmalı,
- Doğa, yaban hayatı, orman ve ormancılık temalarını içeren fotoğraf, resim, şiir vb. yarışmalar düzenlenmeli, dereceye giren ve sergilenmeye değer bulunan eserler, takvim vb. yayınlarda kullanılmalı,
- Hem üyelerimizin hem de toplumun farklı kesimlerinin Derneğimiz hakkındaki görüş ve önerilerini öğrenbilmek için dernek genel ağ sayfası ve sosyal medya hesaplarından dönem dönem kamuoyu yoklamaları yapılmalı,
- Derneğimizin halkla ilişkiler, basın ve eğitim faaliyetlerinin etkin ve verimli olması için Dernek bünyesinde bir “Basın ve Halkla İlişkiler Birimi” kurulmalı ve bu birimde konunun uzmanları istihdam edilmeli,

Ekoturizm Çalışma Grubu

- TOD çocuklar, gençler ve yetişkinler gibi farklı hedef kitlelere yönelik ekoturizm etkinlikleri gerçekleştirilmeli,
- Özellikle doğa bilimleri, ormancılık, çevre vb. birimlerle kurumsal iş birliği sağlanmalı,
- Çocuklara yönelik, orman izcileri, orman gönüllüleri gibi her ilde bir çalışma yapılmalı (TOD Ekoturizm gönüllüleri),
- Şubeler ve temsilcilikler vasıtasıyla bölgesel düzeyde ekoturizm gruplarına yönelik eğitimler düzenlenmeli,

- TÜBİTAK tarafından desteklenen Doğa Eğitimi programları, GEF SGP projeleri, AB destekli fonlar gibi kaynaklar yaratılmalı,
- Özellikle yöre halkının yerel kılavuz olarak ekoturizm etkinliklerinde aktif rol almasına yönelik çalışmalar yapılmalı,
- Doğa bilincini arttırmaya ve doğa eğitimlerini desteklemeye yönelik çalışmalar yapılmalı (Bolu'daki arazi bu amaçla kullanılabilir), doğa eğitimlerine yönelik standartların belirlenmesine katkıda bulunulmalı,

Belgelendirme Çalışma Grubu

- TOD, akreditasyon belgesine sahip orman alanlarında denetimlerde kullanılacak ulusal mevzuatın oluşturulmasına katkı sağlamalı,
- Uluslararası ormancılık kurum ve kuruluşları ile etkileşimi arttırmalı,
- Akredite olmuş uluslararası orman yönetimi ve tedarik zinciri belgelendirme kuruluşu olmalı ve/veya belgeli denetleme personeli yetiştirmeli,
- Belgeli kuruluşlarda denetçi olarak görev almak isteyen dernek üyelerinin yabancı dil kapasitesinin artırılmasına destek olmalı,
- Dernekte belgelendirme ile ilgili birim/masa kurulmalı ve düzenli rapor, yayınlar oluşturulmalı,
- Uluslararası belgelendirme konusunda toplumsal farkındalık artırılmalı ve eğitim çalışmaları yürütülmeli,

Ekoloji, Ağaçlandırma ve Endüstriyel Ağaçlandırma Çalışma Grubu

- TOD, ormancılığın ana hizmet kollarından ağaçlandırma, fidan üretimi, erozyon kontrolü ve mera ıslah çalışmalarının etkin olarak sağlanmasını için müstakil olarak Orman Bakanlığı ve Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrol Genel Müdürlüğünün yeniden kurulması için siyasi partiler nezdinde girişimlerde bulunmalı,
- Aşırı odun üretimi konusunda kamuoyu bilimsel raporlarla aydınlatılmalı,
- Vahidi fiyat sistemine günün koşullarına göre işlerlik sağlanarak, bu haktan yararlanan orman köylüsünün mutlaka sosyal güvenceli (sigortalı) olarak istihdamına yönelik mücadele etmeli,
- “Endüstriyel Ağaçlandırma” çalışmalarının bilimsel kriterlere uygun yapılması konusunda kamuoyu bilinçlendirmeli,
- Özel ağaçlandırma mevzuatının yeniden ele alınması konusunda girişimlerde bulunmalı,
- Ülkemizdeki tüm meraların sağlıklı yapıya kavuşturulup ülke hayvancılığına katkı yapılması adına bu meraların da orman teşkilatınca ıslâh edilmesi için yasal düzenleme yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Bu konuda gerekli yasa teklifinin hazırlanmasına TOD öncülük etmeli,

Stratejik Plan Çalışma Grubu

Stratejik planın dayanağı Derneğimizin tüzüğüdür. Danışma kuruluna gelmeden dört hafta önce beş kişilik bir grupla çalışmalara başlanmıştır. Önceki plan verileri, yönetimlerin yıllık programları ve yapılan uygulamalar birlikte değerlendirilerek birinci taslak hazırlanmıştır. Bu taslakta işlevsel olmadığı için eylemlere verilmemiştir. Danışma kurulunda çalışma gruplarının dile getirdiği öneriler dikkate alınarak yeni planda beş temel amaç belirlenmiştir. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere de 20 hedef tanımlanmıştır. Dernek yönetimi yıllık programlarını bu hedefler doğrultusunda belirleyecek, izleme değerlendirme için de stratejik planda yer alan göstergeler esas alınacaktır. Stratejik plan taslağı bilim kurulu ve yönetim kurulunda tartışıldıktan sonra nihai hale getirilecek ve Dernek Genel Kuruluna sunulacaktır.

Sonuç bildirgesinin okunmasından sonra getirilen öneriler:

Şube ve temsilciliklerimiz, orman haftası etkinlikleri için valilikler bünyesinde oluşturulan heyete katılmak için başvuruda bulunmalı.

Ormancılık örgütünde çalışan üyemiz olmayan meslektaşlarımızla iletişim kuvvetlendirilmeli

Orman ve Av Dergisinin eski Türkçe ile basılmış sayılarının tercüme ettirilerek yeniden basımı sağlanmalı.

Yangınla mücadelede kontrollü yakma yerine kompos yapımına önem verilmeli.

Orman Genel Müdürlüğünde istihdam edilen sözleşmeli orman mühendislerinin yaşadığı sorunların çözümü için derneğimizce destek verilmeli.

Derneğimiz yerel yönetimlerle iş birliği yaparak yeşil altyapı çalışmalarına yön vermeli.

Sonuç bildirgesi olarak sunulan çalışma bir toplantı raporu niteliğindedir. Bu rapordan özetlenecek ve birkaç paragraftan oluşacak metin kamuoyuna bildirme olarak sunulmalı.

ORMANCILIĞIMIZI BİLEŞENLERİ İLE TARTIŞIYORUZ

Türkiye Ormancılar Derneği (TOD)'un 98. kuruluş yıldönümü nedeniyle 25 Aralık 2022 tarihinde Tarım Orman İş, Tarım Orkam-Sen, Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (OR-KOOP), Orman Muhafaza Memurları ve Emeklileri Derneği, Orman Teknikerleri Derneği ve Ormancı Personelinin Çocuklarını Okutma Vakfı ve ülkemizin dört bir yanından gelen orman köylüleri, doğa dernekleri ile birlikte Ankara Nazım Hikmet Kültür Merkezinde ormancılığın sorunları tartışılmıştır. Yaklaşık 1.500 katılımcının olduğu çalışmaya CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ile çe-

şitli siyasi partilerin temsilcileri, yerel ve ulusal basın katılarak sorunları dinlemişlerdir.

TOD'un 98. kuruluş yıldönümü nedeniyle TOD tarafından düzenlenen etkinliğe, TOD Türk Sanat Müziği saz heyeti, solistleri ile Halk Ozanı Haydar Korkmaz'ın sunumu ile başlanmış, saat 10.30'dan itibaren saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunması ile Çalıştayın I. Oturumu Hayriye Ertuğrul'un moderatörlüğünde başlamıştır.

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar'ın kısa konuşmasının ardından TOD Genel Başkanı Hüsrev Özkara, Dünyada ve

Ülkemizde ormancılığın genel sorunları ile çözüm önerilerini vurguladığı 30 dakika süren bir konuşma yapmıştır.

Özkara konuşmasında; ormanlar üzerinde baskı oluşturan maden, enerji, turizm politikalarına değinerek son yıllarda artan odun üretiminin orman ekosistemlerine zarar verir hale geldiğini, dikili satış uygulamalarının ülkenin en yoksul kesimi olan orman köylülerini daha da yoksullaştırdığını ve ormana yabancılaştırdığını, dikili satıştaki kontrol ve denetim eksikliklerinin orman tahribatlarını hızlandırdığını bu nedenle kaldırılması gerektiğine değinmiştir.

Çalıştayda, Tarım Orman İş Genel Başkanı Şükrü Durmuş, Tarım Orkam-Sen Genel Başkanı Ahmet Keleş, Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği OR-KOOP Genel Müdürü Erdem Kaplan, Orman Muhafaza Memurları ve Emeklileri Derneği Yönetim Kurulu üyesi Bülent Özdemir sırasıyla yaptıkları konuşmalarında; ormancılığın dünyanın en zor işleri arasında olduğu ve her yıl çok sayıda iş kazası yaşandığı, ormanlarda iş güvenliği uygulamalarına önem verilmesi gerektiği, arazi deneyimi gerektiren ormancılıkta başta orman yangınları olmak üzere sorun oluşturan rotasyon uygulamasının kaldırılması gerektiği ve kooperatifçiliğin sorunları üzerinde durmuşlardır. Ek olarak Büyükşehir Yasasının orman köylülerinin haklarını yok ettiği ve vahidi fiyat uygulamasının kaldırılması gerektiği de vurgulanmıştır.

Yerelde ormansızlaşmaya, doğal kaynakların tahribine kar-

şı sürdürdükleri mücadeleleri anlatmak üzere Denizli ili Tavvas ilçesi Avdan Mahallesinden Hatice Kocalar, Bursa ili Yenişehir ilçesi Kirazlıyayla köyünden Hasan Güler, İzmir ili Bergama ilçesi Kozak yaylası Çamavlu ve Yukarıbey köylerinden Mustafa Kocataş ve Yusuf Doğan, Bolu ili Mengen ilçesi Köprübaşı köyünden Mustafa Akkaya, Artvin ilinden Hasan Yaşar, Çanakkale ilinden Mustafa Can ve Muğla İkizköy Akbelen'den İsmail Hakkı Atal konuşmalar yapmışlardır. Bu konuşmacılar öncelikle köylerindeki maden ve diğer uygulamaların ormanlara verdiği zararlara değinerek, ormanlarını, zeytinliklerini, tarlalarını ve sularını korurken uğradıkları baskıları anlatmışlardır.

Çalıştayda Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ormancılık ve orman köylüleri ile ilgili olarak yapacaklarını 15 madde halinde özetlemiştir. Bu öneriler arasında mevcut orman kooperatifle-

rinin geliştirilerek, ucuz kredi verileceği, orman köylülerinin yakacak ve yapacak odun ihtiyaçlarının bedelsiz karşılanacağı, dikili satış uygulamasının kaldırılacağı ve her tür ormancılık işinde önceliğin orman kooperatiflerine verileceği bulunmaktadır. Kemal Kılıçdaroğlu konuşmasında orman üretim işçilerinin tamamının sigortalı olacağı ve sosyal güvenlik primlerinin devletçe karşılanacağı vaadinde bulunmuştur.

Ormancılığımızı Bileşenleri ile Tartışıyoruz Çalıştayımızın öğleden sonra devam eden II. oturumunda, moderatörlüğü İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa öğretim üyesi Prof. Dr. Doğanay Tolunay yapmıştır. Ülkemizin değişik bölgelerinden gelen köylüler ile Çalıştayın serbest kürsü bölümünde ormancılık sektörü ve orman köylülerinin sorunları tartışılmış, öneriler üzerinde durulmuş ve Çalıştay Sonuç Bilirgesi hazırlanmıştır.

ORMANCILIĞIMIZI BİLEŞENLERİ İLE TARTIŞIYORUZ ÇALIŞTAYI SONUÇ BİLDİRGESİ

Türkiye Ormancılar Derneği'nin 98'inci kuruluş yıldönümü nedeniyle 25 Aralık 2022 tarihinde; Tarım Orman İş, Tarım Orkam-Sen, Türkiye Ormancılık Kooperatifleri Merkez Birliği (OR-KOOP), Orman Muhafaza Memurları ve Emeklileri Derneği, Orman Teknikerleri Derneği ve Ormancı Personelinin Çocuklarını Okutma Vakfı iş birliğinde düzenlenen "Ormancılığımızı Bileşenleri İle Tartışıyoruz Çalıştayı", Ankara Yenimahalle Belediyesi Nazım Hikmet Kültür Merkezinde düzenlenmiştir. Çalıştaya Artvin, İstanbul, Bursa, Bolu, Çanakkale, İzmir, Denizli, Muğla, Antalya illerinden orman köylüleri ve doğa koruma dernekleri de katılmıştır.

İklim değişikliğiyle mücadelede insanlığın elindeki son koz olarak değerlendirilecek ormanlar, dünya genelinde büyük bir baskı altındadır. 1990-2020 yılları arasında yaklaşık 420 milyon hektar orman alanı yok olmuştur. Yıllık ormansızlaşma oranı son yıllarda azalsa da 2015-2020 yılları arasında büyük çoğunluğu tropikal ormanlardan olmak üzere, yıllık 10 milyon hektar kadar ormansızlaşma olmaktadır. Başta kuzey enlemlerdeki ormanlaştırma çalışmaları düştüğünde, son beş yıldaki net orman kaybı yıllık 4,7 milyon hektardır. Bu ormansızlaşma ve orman tahribatları nedeniyle yıllık olarak 3,9 milyar ton CO₂ emisyonu oluşmaktadır. Buna

karşılık ormanların yıllık olarak atmosferden alarak bitkisel kütleye dönüştürdüğü CO₂ miktarı ise 3,1 milyar ton kadardır. Özetle ormansızlaşma ve orman tahribatları sera gazı emisyonlarını artırmaktadır. Bu nedenle 1990'lı yıllardan günümüze kadar ormansızlaşma ve orman tahribatlarının azaltılmasından kaynaklanan sera gazı emisyonlarının azaltılması için çalışmalar yapılsa da bunların çok başarılı olduğunu söylemek mümkün değildir. Nitekim 2021 yılında Glasgow'da toplanan İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 26. Taraflar Konferansında "Glasgow Liderlerinin Orman ve Arazi Kullanımı Bildirgesi" imzalanmıştır. Ülkemizin de imzacıları arasında yer aldığı bu anlaşmadan sonra 2022 yılında Şarm El-Şeyh kentinde düzenlenen 27. Taraflar Konferansında da Orman ve İklim Liderleri Ortaklığı başlatılmıştır.

Ormansızlaşma ve orman tahribatlarının önlenmesi girişimleri sera gazı emisyonlarının azaltılması yanında biyolojik çeşitliliğin korunmasına da hizmet etmektedir. Bu amaçla Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi Aichi Hedefleri arasında, 2030 yılına kadar denizel ve karasal ekosistemlerin %30'unun korunması hedefi yer almaktadır. Benzer bir hedef, AB 2030 Biyolojik Çeşitlilik Stratejisinde de bulunmaktadır. Bunlara ek olarak tahrip olmuş ekosistemlerin

ekolojik restorasyonu da dünya genelinde gündemdedir.

Dünya genelinde ormansızlaşma ve orman tahribatlarının önlenmesi giderek daha önemli hale gelirken, ülkemizde ormanlar üzerindeki baskılar giderek artmaktadır. Örneğin Orman Kanununun 2/B maddesi kapsamında orman sınırları dışına çıkartılan alan miktarı 640 bin hektara ulaşmıştır. 2/B uygulamaları ile kaybedilen orman alanları doğrudan ormansızlaşmadır. Çünkü ormansızlaşma, bir orman alanının en az 10 yıl süre ile orman niteliğini kaybetmesidir.

Orman Kanununun 16., 17. ve 18. Maddeleri gereğince madencilik ile kamu yararı ve zaruret gerekçesiyle orman niteliğini kaybeden alanlar ise 790 bin hektara ulaşmıştır. Sadece 2012-2021 yılları arasında, ormanlardan verilen izin ve irtifaklar ile kaybedilen orman alanı miktarı 383 bin hektardır. Bunun 137 bin hektarı enerji izinleri, 101 bin hektarı ise maden izinleridir. Bu izinlerin çoğu 10 yıldan uzun süreli verildiğinden ormansızlaşma kavramı içinde değerlendirilmelidir. Her ne kadar resmi verilere göre orman alanlarının sürekli arttığı iddia edilse de ormanlardan verilen izin ve irtifakların çoğu halen orman olarak gösterilmeye devam ettiğinden, orman alanlarındaki artış tartışmalıdır. Ek olarak 2018 yılında Orman Kanununa

eklenen ve Anayasa'ya aykırı olan Ek 16'ncı Madde ile de bozuk, taşlık, kayalık, yapılaşmış veya yapılaşmaya uygun orman alanları orman sınırları dışına çıkarılmaktadır. Günümüze kadar 1.500 hektar orman alanı bu maddenin uygulamasıyla orman sınırları dışına çıkarılmış olup değerlendirilmeyi bekleyen binlerce başvuru bulunmaktadır.

Ormansızlaşmaya ek olarak ülkemizde orman tahribatları da önemli sorundur. Bunların başında 2018 yılı sonrasında başlayan aşırı odun üretimi gelmektedir. Aşırı odun üretimi nedeniyle ormanlarımızdaki birim alandaki ağaç serveti ve artımlar azalmaya başlamıştır. Odun üretimini artırmak için korunan alanlar da dahi odun üretimine izin verilmeye başlanmıştır.

Orman yangınları, ormanların tahribine neden olan diğer bir faktördür. 2021 yılında sadece 15 günlük bir dönemde 132 bin hektar orman alanı yanmıştır. Ülkemizde orman-insan etkileşiminin artmasına bağlı olarak yangın sayıları her yıl artmaktadır ve yıllık ortalama 2.700 orman yangını çıkmaktadır. 2019-2021 yılları arasında yanan orman alanı miktarı da artmıştır.

Artan odun hammaddesi talebini karşılamak için başlatılan endüstriyel ağaçlandırmalar da ayrı bir sorundur. Hızlı gelişen türlerle yapılan bu ağaçlandırmalarda kısa sürede yüksek miktarda odun üretilmesi hedeflense de ekolojik açıdan endüstriyel ağaçlandırmaya uygun olmayan alanlarda ağaçlandırmalar yapılması, doğal or-

manların tıraşlanarak ağaçlandırılması hem doğal ormanların tahrip olmasına yol açmakta hem de toplumun tepkisini çekmektedir.

Toplumun tepkisini çeken diğer bir konu da orman, tarım ve mera alanlarında başta enerji ve madencilik olmak üzere verilen ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir kararlarıdır. Ormanlara ve köylünün meralarıyla tarlalarında verilen ÇED izinlerinde köylülerin sürece katılımlarının engellenmesi ve sadece bilgilendirmeye yönelik toplantıların yapılması, köylülerin karşı çıkmasına rağmen tarlalarının acele kamulaştırmayla ellerinden alınması, ÇED uygulamalarına itiraz eden köylülerin kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya gelmesi, hatta itiraz eden köylülerin hainlikle suçlanması, ülkemizde hemen her köyde karşılaşılan bir sorun haline dönüşmüştür. Bütün itirazlara rağmen, zeytinlikleri enerji madenciliğine kurban eden yönetmelik ve yasa değişikliği ısrarları enerji ve maden lobilerinin karar alma süreçlerindeki etkisini göstermektedir.

ÇED uygulamalarına ek olarak Uludağ Milli Parkı örneğinde olduğu gibi, korunan alanların statülerinin değiştirilerek alanlarının küçültülmesi de son yıllarda artmaya başlamıştır.

Ormanlardaki bu sorunlara ek olarak ormancılık örgütündeki rotasyon uygulamaları, atamalarda liyakat ve ehliyet dikkat edilmemesi, işe alımlarda getirilen mülakat sistemi, araştırma ve geliştirmeye verilen önemin azalması, orman muhafaza

memuru ve tekniker sayılarının yetersiz oluşu ve statülerindeki belirsizlikler de sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizin en yoksul kesimini oluşturulan orman köylüsü nüfusu 7 milyon kadardır. Orman köylü nüfusu diğer köylerde olduğu gibi giderek azalmakta ve yaş ortalaması yükselmektedir. Orman köylerinden kentlere göçün en büyük nedeni, köylülerin sosyal güvencesi olmamasıdır. Aynı zamanda geçim kaynaklarını oluşturan ormanlardaki kesme, sürütme gibi işler için belirlenen vahidi fiyat uygulamalarında köylülere verilen ücretlerin günün şartlarında düşük kalması, dikili satış ile ormanlardaki kesim işlerinin müteahhitlere devredilmesi de orman köylülerinin aleyhine olmuştur. Büyükşehir yasası da orman köylülerinin haklarını yok etmiştir. Madencilikle birlikte en riskli meslek grubu olan orman işçiliğinde iş güvenliğine yeterince önem verilmemesi nedeniyle iş kazaları her geçen gün artmaktadır.

Sıralanan bu sorunların aşılması için atılması gereken adımlar aşağıda verilmiştir.

- Ülkemizde korunan alan sınıflandırması uluslararası kriterlere uygun olarak yapılmalı ve korunan alanların ülke yüzölçümüne oranı denizel ve karasal ekosistemlerin en az %30'una çıkarılmalıdır.
- Ülke genelinde arazi sınıflandırması yapılmalı, tarım, orman ve mera alanlarının sınırları belirlenmeli ve bu-

ralarda amaç dışı kullanımlara izin verilmemelidir.

- Orman Kanunun 16., 17. ve 18. Maddeleriyle ormanlardan verilen izinlere üstün kamu yararı olması dışında son verilmelidir.
- Orman Kanunun Ek 16. Maddesi yürürlükten kaldırılmalıdır.
- Ülkemizin biyolojik çeşitlilik, habitat ve ekosistem envanterleri acilen tamamlanmalıdır.
- Doğal yaşlı ormanlar koruma altına alınmalıdır.
- Aşırı odun üretimine son verilmelidir.
- Ahşap esaslı levha sektörünün hammadde talebinin karşılanması için kullanılmış odunun geri dönüşümüne yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Endüstriyel ağaçlandırma adı altında doğal ormanların kesilmesinden vazgeçilmelidir. Endüstriyel ağaçlandırmaların ekilmeyen tarım arazilerinde gerçekleştirilmesi için mekanizmalar oluşturulmalıdır.
- Orman alanlarında ceviz ve badem gibi ağaçlandırmalara izin verilmemelidir.
- ÇED süreçlerinde halkın katılımına önem verilmeli ve köylülerin karşı çıktığı projelere onay verilmemelidir.
- ÇED raporlarının değerlendirilmesinde uzman eksikliği nedeniyle ortaya çıkan hatalı kararların giderilmesi

için ÇED değerlendirme süreci uzatılmalı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına farklı disiplinlerden (Orman mühendisi, biyolog, ziraat mühendisi, su ürünleri mühendisi vb.) uzmanlar işlendirilmelidir.

- Faaliyete geçen tesislere yönelik denetimler artırılmalıdır.
- Belediyelerin sorumluluk alanlarındaki ÇED uygulamalarında görüş vermeden önce planlanan faaliyetin tarım, orman ve mera alanlarıyla su kaynaklarına etkilerini değerlendirmeleri sağlanmalıdır.
- Orman yangınlarıyla mücadelede yangın önleyici tedbirlere ağırlık verilmeli, çıkan yangın sayısının azaltılmasına odaklanılmalı ve Orman Genel Müdürlüğü ile belediyeler arasındaki iş birliği artırılmalıdır.
- Çıkan orman yangınlarının yaklaşık yansının nedeni bilinmemekte olup, yangın çıkış nedenlerinin tam olarak ortaya konması için çalışmalar yapılmalıdır.
- Orman köylülerine savunuculuk eğitimleri verilmelidir.
- Yaşam alanlarının korunmasına yönelik dava süreçlerinde hukuk, toplum ve bilim sacayağından yararlanılmalıdır.
- Ormanlardaki her türlü işin yapılmasında öncelik orman köylülerinde olmalıdır.
- Ormanlardaki kesim işlerindeki dikili satış uygulamasından derhal vazgeçilmelidir.

- Vahidi (birim) fiyat sistemi sigorta kapsamına alınmalı ve vahidi fiyatlar tek taraflı değil ormancılık örgütü, orman köylüsü ve kooperatifleri ile birlikte belirlenmelidir.
- Orman köylülerinin yaşadığı hanelerde en az bir kişinin sosyal güvence altına alınması ve primlerinin devlet tarafından karşılanması sağlanmalıdır.
- Orman işçilerinin iş güvenliği de dahil olmak üzere eğitimleri yapılmalıdır.
- Ormancılık örgütündeki her türlü atama ve yükseltmede liyakate öncelik verilmelidir.
- Ormancılığın tecrübe ve çalışılan araziye tanımayı gerektirmesi nedeniyle rotasyon uygulamasından derhal vazgeçilmelidir.
- İşe alımlarda uygulanan mülakat sistemine, gerçek anlamda adaletin sağlanması için bir önce son verilmelidir.
- Ormancılıkta araştırma ve geliştirme çalışmalarına daha fazla önem verilmelidir.

Prof. Dr. Doğanay Tolunay
Başkan, TOD Bilim Kurulu Başkanı

Mustafa Özer
Üye, TOD

Dr. Mehmet Ali Başaran
Üye, Tarım Orman İş

Şenay Elhüseyni
Üye, Tarım Orkam-Sen

Dr. Metin Karadağ
Üye, OR-KOOP

SEÇİMSİZ OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL YAPILDI

TOD 57. Dönem Yönetim Kurulunun 01.12.2022 tarih ve 170/1 no'lu kararı gereği Seçimsiz Olağanüstü Genel Kurul, çoğunluksuz olarak 26 Aralık 2022 tarihinde Dernek merkezi konferans salonunda gerçekleştirildi.

TOD Tüzüğü 22/c Maddesi uyarınca TOD Stratejik Planının (2023-2032) görüşülmesi ve karara bağlanması gündem maddesinde yapılan görüşmelerde, öncelikle planın hazırlanması süreci Genel Kurula anlatılmıştır.

Dernekçe görevlendirilen "Plan Hazırlama ve Koordinasyon Ekibi" tarafından önceki stratejik plan dönemindeki (2013-2022) gerçekleştirmeler ile gelişen ve değişen koşullar ve ihtiyaçlar dikkate alınmak suretiyle, yeni planın "Stratejik Plan Birinci Taslağı" hazırlanmış ve konu uzmanı bilim insanları ile üyelerimize gönderilerek görüş ve önerileri alınmıştır. Bunlardan yararlanmak suretiyle "Stratejik Plan İkinci Taslağı" hazırlanmış ve 14-18 Kasım 2022 tarihleri arasında gerçekleşen 57. Dönem II. Danışma Kurulu toplantısında, Stratejik Plan Çalışma Grubu tarafından ikinci taslak ayrıntılı olarak incelenmiş, tartışılmış, diğer çalışma gruplarının sonuç ve önerilerinden de faydalanarak "Stratejik Plan Üçüncü Taslağı" geliştirilmiştir. Üçüncü taslak Danışma Kurulunun ortak toplantısında sunularak geliştirilmesine yönelik görüş ve öneriler alınmıştır. Dernek üyelerimiz ve paydaşlarımızın ilave görüş ve önerileri alınma-

sı amacı ile de Danışma Kurulu toplantısında oluşturulan üçüncü taslak ve faaliyet önerileri Dernek web sayfasında yayınlanmıştır.

Seçimsiz Olağanüstü Genel Kurulumuzda TOD Stratejik Planının (2023-2032) son taslağı üzerinden görüşmeler yapılmış ve gündem maddesi gereği oylanarak karara bağlanmıştır.

Seçimsiz Olağanüstü Genel Kurulun 2. gündem maddesi gereği; TOD Tüzüğünde yapılacak değişiklikler görüşülerek, karara bağlanmıştır.

DERNEĞİMİZ KURULUŞUNUN 98. YILI GENEL MERKEZDE KUTLANDI

Derneğimizin 98. kuruluş yıldönümü, 26 Aralık 2022 Pazartesi günü Genel Merkezimizde gerçekleştirilen Olağanüstü Genel Kurulun ardından bir kokteyl ile kutlandı.

Türkiye Ormancılar Derneği 26 Aralık 1924 tarihinde kurulmuş, ülkemizin en köklü sivil toplum kuruluşlarından biridir. 7 Mart 1951 tarihinde kamu yararına çalışan dernek statüsünü almıştır. İstanbul ve Antalya'da olmak üzere iki şubesi, 26 il ve 6 orman fakültesinde ise temsilcilikle-

ri bulunmaktadır. Derneğimiz, 1924 yılından bu yana yaptıkları ile orman, çevre ve doğa sevgisinin yayılmasını, kökleşmesini, kamuoyunun bilinçlendirilmesini, ormancılık bilim ve tekniğinin ilerlemesini sağlamayı, ormancılık sorunlarının ülke gereksinimleri ve kamu yararı gözetilerek, bilimsel ilkelere göre çözümünü amaçlamaktadır.

Derneğimizin 98. Kuruluş Yıldönümü, Dernek üyeleri ve katılımcılar ile bir arada 98. Yıl pas-tası kesilerek kutlanmıştır.

TOD BURSA TEMSİLCİLİĞİMİZİN YENİ OFİS AÇILIŞI YAPILDI

Daha önce satın alınan ve tadilatı tamamlanan Bursa Temsilciliğimizin açılış töreni üyelerimiz ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımı ile büyük bir coşku içinde yapıldı. Açılışa Cumhuriyet Halk Partisi Bursa Milletvekili Orhan SARIBAL da katıldı. Genel Başkanımız ÖZKARA'nın açılış konuşmasından sonra Sayın SARIBAL ve Bursa Temsilcimiz (Cemal TÜREYEN) kısa konuşmalar yaptılar ve açılış kurdelesini birlikte kestiler. Tören müzik ve kokteyl eşliğinde gerçekleşti.

Yeni ofis, Derneğimiz Bursa Temsilciliğine ve üyelerimize hayırlı uğurlu olsun.

TOD Marmara Şubesi Etkinlikleri

TARIM ORKAM-SEN İLE DAYANIŞMA GECESİ DÜZENLENDİ

TOD Marmara Şubemiz, Tarım Orkam-Sen İstanbul Şubesi ile birlikte 5 Kasım 2022 tarihinde Dayanışma Gecesi gerçekleştirdi. 140 kişinin katılımı ile gerçekleştirilen dayanışma gecesi, Sarıyer Belediyesinin “Sevgi Barış Teknesi”nde yapıldı. Geceye Sarıyer Belediye Başkan Yardımcısı Hüseyin Coşkun, TOD Genel Merkez Yönetim Kurulu üyesi Burhan Aydoğan, Tarım Orkam-Sen Genel Merkez Yönetim Kurulu üyesi Dostcan Şakar, TOD ve Tarım Orkam-Sen üyeleri katıldı. Uzun bir aradan sonra demokrasi mücadelesine katkı veren insanların bulunduğu bu gecede, dayanışmanın pekiştirilmesinin yanında emekli olanlara plaketleri verildi. Gecede, mücadelenin hayatın her alanında sürdürüleceğinin mesajları paylaşıldı.

YÜKSEL ERDOĞAN'I ANDIK

Sezai KAYA – TOD Marmara Şubesi Başkanı, sezakaya205@gmail.com

29 Eylül 2022 tarihinde yitirdiğimiz, TOD Marmara Şubesi Denetim Kurulu Başkanı Yüksel Erdoğan'ı TOD Marmara Şubesi salonunda, 2 Kasım 2022 Çarşamba günü düzenlenen etkinlik ile andık. Etkinliğe Yüksel Erdoğan'ın eşi ve yakınları, meslektaşları ve çevre dostlarının yer aldığı 70 kişi katıldı.

Anma etkinliği Yüksel Erdoğan'ın kendisi ile yapılan ve "Sözlü Tarih Söyleşisi"nde yer alan bir bölümün gösterimi ile başladı. Daha sonra yaşamı ile ilgili görsel bir slayt gösterisi katılımcılarla paylaşıldı.

TOD Marmara Şubesi Başkanı Sezai Kaya; Yüksel Erdoğan'ın yaşamı boyunca örgütlü mücadele içinde olduğunu ve üzerine düşen sorumluluğu her zaman yerine getirmeye çaba gösterdiğini, mesleğe ve demokrasi mücadelesine katkısını ve yaşamını yitirene kadar bu çabalarını sürdürdüğünü ve TÜKENMEYEN yol arkadaşlarımızdan biri olduğunu dile getirdi.

Yüksel Erdoğan'ın yaşamı boyunca Türkiye Ormancılar Derneğine yapmış olduğu katkılar ve çabaların bir ifadesi olarak hazırlanan plaket, TOD Marmara Şubesi İkinci Başkanı Prof. Dr. Gülen Özalp tarafından eşi Nükhet Erdoğan'a takdim edildi. Prof. Dr. Gülen Özalp, Yüksel Erdoğan'ın özverisinin, çabalarının ve devrimci mücadelesinin

unutulmayacağını ifade etti. Eşi Nükhet Erdoğan ise bu içten ortam ve gösterilen duyarlılık adına katılımcılara teşekkür etti.

Anma etkinliğimizde söz alan Prof. Dr. Kenan Ok, Prof. Dr. Ünal Asan, Prof. Dr. Sedat Ayanoglu, Prof. Dr. Melih Boydak, Ali Erhan Özer, Ali Dere, Levent Görnaz ve Galip Uzun Yüksel Erdoğan'a ilişkin anılarını aktardılar. Yüksel Erdoğan'ın bu anma etkinliğini mücadelesi, özverisi ve çabaları ile hak ettiğini, Devrimci kişiliğinin bu çalışmalarda belirleyici bir etkisi olduğu anlatıldı.

Orman Avukatı Kerim Yund'un çocukları adına Fatma Tülin Yund'un gönderdiği mesajın katılımcılarla paylaşılmasından sonra anma etkinliği yapılan sohbetlerle sonlandırıldı.

TOD İzmir Temsilciği Etkinliği

EMİN AYAN'IN 100. YAŞ GÜNÜNÜ KUTLADIK

Cemal Enis Irmak - Orman Yüksek Mühendisi

Meslek büyüğümüz Emin AYAN'ın 100. yaş gününü meslektaşlarımız Ahmet Eraslan, Rafet Erşen, Kamil Özdamarlar ve Cemal Enis Irmak'ın katılımı ile 09 Kasım 2022 tarihinde evine yapılan ziyaretle kutladık. Yaşamından kesitler ve bir kısım anılarını da aktardığı Sevgili AYAN ile görüşme keyifli bir sohbet ortamında geçmiştir.

Görüşmede Sayın AYAN; "Ben 1922 yılı Kasım ayında, İstanbul Sarıyer ilçesi Rumeli Kavağı'nda doğdum. İlkokulu Büyükdere ve Bartın'da liseyi Haydarpaşa Lisesinde okudum. Rahmetli babamın Büyükdere'deki bakkaliye dükkânında çalışırken, rıhtıma yanaşan motorda rahmetli Atatürk'ü gördük. Beyaz Park'ı Büyükdere'liler yani o muhiti bilener çok iyi bilir, onun karşısındaki yalıya gitti. Sonra vefatını gözyaşlarıyla duymuştuk. 1945 senesinde atom bombasının Hiroşima'ya düştüğü yıl Orman Fakültesinden mezun olup, ilk görev yeri olarak İskenderun'a tayin oldum. İskenderun Orman Bölge Şefi olarak genç bir mühendisten meydana gelen bir olayı anlatmak isterim. Liman başkanlığından gelen bir yazı ile limana gelmekte olan Akdeniz Vapurunda kaçak orman emvali olduğu ihbarı almıştık. Yaşlı kâtibim rahmetli Tefvik Bey ve elemanlarımla gemiye çıkıp,

kaptandan evraklarını istedim. Vermemekte direndi. "Ambarları aç!" dedim. "Açamam, mühürlü." dedi. "O zaman savcılığa ihbar eder, tutuklatırım!" dedim. Böyle olunca açtı. Ambar hacimlerini hesapladığımızda hakikaten fazla kaçak emval bulunduğu anlaşıldı. İstanbul sosye-

tesinin bir numaralı elemanları vardı gemide ve geminin ilk seferi idi. Liman görevlisi hareket edemeyeceğini ifade etti, etraf karışmıştı. Ankara müdahalede ne yapacağını şaşırdı. Kaptana kaçak emvalin boşaltılabileceğini ifade ettik, bu da mümkün olamadı. Aradan geçen 3-4 saat

sonra Ankara bir çare bulmuştu. Gemi Mısır'a İskenderiye'ye gidecek, emvali indirmeden aynı malzeme ile Mersin'e dönecekti. Bunu biz de uygun bulduk. Tutulan tutanaktan sonra geminin devamına karar verdik. Sonra hakikaten Mersin'e döndüğünde, limanda kaçak orman emvali boşaltıldı. İşte bu anlattığım genç bir mühendisin ilk başına gelenlerdir. Askerliği yaptıktan sonra Adana Osmaniye'de bölge şefliği, Fethiye'de orman tahdit komisyon üyeliği ve Muğla Başmüdürlüğünde görev aldım. 1954 yılında kurumdan istifa ederek, inşaat taahhüt işlerine girerek 10 sene serbest çalıştım. 1964 yılında Muğla Başmüdür-

lüğünde yol grup müdürü olarak mesleğe geri döndüm. 1984'e kadar Bursa Orman Başmüdürlüğünde inşaat kısım müdürlüğü ve yol grup müdürlüğünde çalışıp son olarak 3 aylık teftiş kurulunda muhakkik göreviyle emekli oldum. Evliyim 3 kızım, 5 torunum var. 1988 yılında İzmir'e yerleştim."

Emin Ayan ile 100. yaş günü pastasını keserken, duygusal anlar yaşandı. Kendisine bir plaket sunduk. Sayın Ayan'ın Orman ve Av dergimiz okurlarına bir de mesajı oldu. "Karşıyaka'da bulunan Ormancılar Cemiyeti idare heyeti bir lütuf yaparak 100. yıl plaketi sundular. Çok mutlu oldum. Okuyucu arkadaşlarıma

söylemek istediğim bir husus daha var. Bizim gençliğimizde mühendisler ta temelinden beri birbirlerine bağlı kimselerdi, karşılıklı olarak birbirlerine hürmet ederler, saygı gösterirlerdi. Bunun devamını, hepimizin yaptığı gibi olmasını arzu ederiz. Okuyucularımın hepsine sağlıklı uzun ömürler dilemek isterim, selam ve sevgilerimle."

TOD İzmir Temsilciliği olarak biz de kendisine sağlıklı ve mutlu bir yaşam dileriz.

KADİM KÜLTÜRLERDE HAYAT AĞACI

Tarık Barbaros PİLEVNE – TOD Sanat Kurulu Üyesi, pilevnetarik@hotmail.com

KUTLU ORMAN, KUTLU AĞAÇ-

LAR: Eski Türklerde orman kutlu bir mekân olarak bilinirdi. Yurt sevgisinin ve ülke birliğinin simgesi olan Ötügen Yış (Ötügen Ormanı) Göktürkler için Yer Tanrısının makamıydı. Orası Dünya'nın merkezidi ve Hakan da oradaydı. Türk mitolojisine göre Umay Ana, kutlu ağacın sahibiydi ve yeryüzüne inerken bu ağacı kullanırdı (Şekil 1). Kübey Hatun bu ağacın içinde yaşar, ağacın köklerinden “Yaşam Suyu, Bengisu” akardı. Arzın ortasından göğe doğru uzanan Bay Terek'in dallarından biri Güneşe diğeri de Aya ulaşır. Üzerinde Tannı Ülgen otururdu ve insanların koruyucusuydu. Sakallı ve kaftan giymiş olarak sarayından geceyi, gündüzü, güneşi yönetirdi. Ağacın tepesinde Türklerde önemli bir mitolojik öge olan çift başlı kartal (öksökö) bulunurdu. Bu kuş bakır tırnaklıydı, altın renkli kanatları vardı. Pençeleriyle Ayı ve Güneşi tutar, gökten yıldırımlar indirir, göğün kapısını beklerdi. Gece ve gündüzü, ak ve karayı, aydınlık ve karanlığı (yaruk ve karuk), evrendeki çiftliği ve zıtlığı simgelerdi.

Efsaneye göre iki kartal, yer ve göğün tam ortasında evrenin dönüşüne uyarak birbirlerinin etrafında dönmeye başlar ve kaynaşıp tek varlık olurlar. Çift başlı kartal figürü geçmişte; Hitit, Akad, Asur, Bizans ve Selçuklu'da kullanılmıştır (Erzurum Çifte Minareli Medrese, Çift Başlı

Şekil 1. Hayat ağacı illüstrasyonu.

Selçuk Kartalı). Gök Tanrı inancında kartal, gökyüzü ve yeryüzü yolculuklarına refakat eden, ululuk ve yükseklik timsali bir

varlıktır (Şekil 2). Çift Başlı Kartalın, gökyüzündeki tanrıdan aldığı mesajları, hayat ağacı yoluyla gidip gelerek yeryüzündeki

Şekil 2. Çift başlı kartal, Çifte Minareli
Medrese- Erzurum.

Mezar taşlarında hayat ağacı

hakanlara ve insanlara ilettiğine inanılırdı. Kazakistan'ın başkenti Astana'daki Bay Terek Kulesi, Yaşam Ağacını simgeler ve Orta Asya mitolojisine uygun olarak düzenlenmiştir. Üzerindeki küresel form, kutsal kuş Samruk (Simurg) yumurtasını ifade eder.

Ulu ağaçların kutsanması, aynı zamanda Tengri'ye gösterilen hürmetin de bir işaretiydi. Kadim kültürlerde kutlu ağaçlar genelde mitolojik atalarla ilişkilendirilirdi.

Hunlar arasında bazı boylar ağaçtan türediklerine inanırlardı ve söylencelerinde bu yolda anlatımlar vardı: "Selenge yöresinde bir ağaçta bir budak oluşmuş, bundan beş erkek çocuk çıkmış."

Türk boylarından "**Kıpçak**" ağaç kovuğu anlamına gelir ve Oğuz Destanında ağaçtan yaratılma/türeyiş efsanelerine rastlanır. Oğuz kahramanı Basat, hasmı olan Tepegöz'e şöyle haykırır: "Atam adın sorar olsan Kaba ağaç, anam adın sorar olsan Kağan Aslan!" Dede Korkut'un hayır duaları arasında "Kaba ağacın kesilmesün!" sözleri geçer. Osmanlı'da da "Devletlû" ağaçlar vardı. Sultan Murat'ın Gelibolu'ya çıktığı ve Malkara'ya doğru birçok yeri fethettiği sefer için Aşıkpaşazade şöyle der: Vardılar, ol yere kondular. Murat Han dahi bir kaba ağaca arkasın verdi, oturdu. Bir lahza geçtikten sonra adamlar geldi. Birbiri ardınca kim; "Hanum! Hakteala kudretiyle ol hisar yıkıldı!" deyu muştı verdiler. Ol ağaca kim Han arkasın vermiş idi, Han eğitti: "Bu ağaç, Devletlû Kaba ağaçtır." Kâtip Çelebi'nin anlatımına göre;

Polonyalıları ait bir kalenin alındığı haberine çok sevinen Sultan, altında gölgelendiği ağaca “Devletlû Kavak” adını verdi.

Selçuklu ve Osmanlılarda, cenneti temsil etmesi ve uzun ömrün göstergesi olarak çinilerde, taş süslemelerinde, halı ve kilimlerde, hurma ve servi motifli beş, yedi ve dokuz dallı kutsal ağaç motifleri kullanılmıştır (Şekil 3 ve 4).

HAYAT AĞACI NEDİR? Ulu ağaçlar diğer kadim kültürler içinde de önemli yer tutar. Onlar, doğayla barışık olan, hayranlık duyulan varlıklardır ve dayanıklılık, güç ve gururun temsilcisidirler. Etnografya, din ve mitoloji unsurları ile beslenen tüm kavimlerde karşılaştığımız, etnik hudutları aşan, evrensel bir inanış olgusu da Hayat Ağacı’dır. Evrenin direği, barışın, bereketin, bilimin, hikmetin, kudretin ve sonsuzluğun sembolü

olan bu kült, Dünya’nın birçok yerinde yaygın ve benzer çizgiler üzerine kurulmuştur. Çeşitli kültürlerde ritüel, masal, destan ve söylencelerin konusu olmuş, benzer tanımlamalarla fakat değişik adlarla anılmıştır. Sözelimi Hint metinlerinde “**Bodhi**”, Çin’de ise “**Kiyen Mu**” olup, dokuz dallı, dokuz köklü, dokuz göğe ve dokuz kaynağa dokunan bir külttür. Eski İran’da ölümsüzlük meyvesinin yetiştiği “**Haoma (Huma)**” ağacının benzeri, Ortaçağ Saksonlarınca “**İrminsul**” olarak adlandırılır ve üzerinde gökyüzünü taşıdığına inanılırdı. İslami gelenekte ise “**Tuba Ağacı**” huzur ve mutluluk kaynağıydı. Görüldüğü gibi söz konusu olan bizatihi ağaca tapınma değildir, ağaçlar kutsalın bir yansımasıdır.

AKSİS MUNDİ / DÜNYA’NIN EKSENİ: Yakut, Altay, Abakan ve Moğollar ile Asya Şamanist ge-

leneklerinin birçoğunda **Hayat Ağacı**; “**Dünya Dağı**” ve “**Dünya Ağacı**” kavramlarıyla ilişkilendirilir. Ağaç, dağın ya ortasında ya da tepesinde bulunur. Dağ ve mağara; yaratılış, doğum, ana rahmi gibi süreçleri yansıtırsa da, genel anlamda evreni simgeler. Dünya Ağacı bazen Hayat Ağacı imgesi ile birleşirse de aynı şey değildir; Dünya Ağacı göğü taşıırken, Hayat Ağacı yaşamın yenilenen döngüsünü (doğum / ölüm / doğum) temsil eder. Bazen Dünya Ağacının yerini “Dağ” alır ve Dünya’nın eksenini teşkil eder.

Bazı kaynaklara göre ise, Dünya’yı ortasından (göbeğinden) öte âleme ve Kutup Yıldızına bağlayan, dalları vasıtasıyla Şamanlara yeryüzünden yüksek âlemlere yolculuk yapma olanağı sağlayan ağaca “Demir Ağaç” denir. Konumuz olan Hayat Ağacı ise tüm dünya mitle-

Şekil 3. Taş bezeme, Gök Medrese, Sivas.

Şekil 4. Türkmen kiliminde Hayat Ağacı.

rinde gökyüzündeki Samanyolu'nun izdüşümüdür. Tükenmez bereketin ve yeniden doğuşun simgesi olan bu kozmik ağaç, Dünya'nın merkezindedir (Axis Mundi) ve üç kozmik bölge olan **Gökyüzü, Yeryüzü ve Yeraltını** birbirine bağlar. Kökleri yeraltına uzanan ve tepesi gökyüzüne değen ağaç, bu üç Dünya'yı bir eksende tutar. Bu yoldan ruhlar yeryüzüne gelir, ölümler ise gökyüzüne yükselir veya yeraltına inerler. Yaşam ağacı, köküyle toprağa ve dünyevi yaşama sımsıkı tutunurken, dallarıyla göğe ve manevi âleme uzanır. Göğün göbeği, Yer'in göbeği ve bunlar arasında yer alan Yer'in ekseni, Axis Mundi'dir (Şekil 5). Dünya, göksel âlemdeki "Göğün Göbeği" ile bu ağaç aracılığı ile ilişki kurar ve onun özsuyla ile beslenir.

Anne rahmindeki bir bebek için göbek kordonu nasıl yaşamsal bir öneme sahipse, yeryüzü için de bu irtibat kanalı aynı derecede önemlidir. Türk Şamanizminde bu bağlantıyı ifade etmek için "**Göbek**" sözcüğü tercih edilmiştir. Altay Şamanlığında Axis Mundi, Dünya'nın merkezini, merkez ekseni simgeler. Yer merkez olmak üzere gökyüzü (tannlar dünyası) ve yeraltı (ölüler dünyası) arasında bağlantı kuran bir ağaç olarak tasvir edilir.

KUTSAL KAYIN (HUŞ) DİREK – TEREK: Eski Türklere göre Hayat Ağacı ile özdeşleşen Kayın ağacı, Bay Kayın olarak adlandırılır. Bu ağacın, Türk mitolojisi ve kozmolojisinde önemli bir yeri vardır. Aksakallı hocaların, Hızır'ın ondan inip yiğitlere ad verdiği, göğün kapısı olan Kutup Yıldızı

ile yeryüzünü birbirine bağlayan yol olduğuna inanılırdı.

Buryat'lar ve Altaylılar Kayın ağacını kutlu sayarlar, ayinlerden sonra fidan dikerler ve bunlardan kutsal kayın ormanları oluşurdu. Kurban ayininden sonra kurban kemikleri dikkatlice toplanarak Kayın ağacının üzerindeki bir iskeleye konulurdu. Ölen Şamanların davulları da Kayın dallarına asılırdı. Ural-Altay kültürlerinde gök katları, Kayın ağacından yapılmış bir direk üzerine kertikler açılarak temsil edilir. Bu kertiklerin sayısı 7, 9 ya da 12'dir.

Sibirya'da Şaman çadırının ortasında yer alan kayından yapılmış direk, kapının yani Kutup Yıldızının bekçisidir/yoludur ve Şamana göğün kapısını açar. Bu yolculuk bazen Şamanın ağaca ritüel olarak tırmanması veya ağacın çevresinde -gökyüzünün katları olan- yedi veya dokuz kez dönmesi şeklinde gerçekleşir.

Altay Şamanının göğe uçuş transında, son gök katına ulaşabilmesi, bu yaşam ağacına tırmanmasıyla ifade edilir. Dünya, Demirkazık (Kutup) Yıldızına bu ağaçla bağlı olup yıldız, ağacın tepesindedir ve onun da ötesinde Gök Tanrı vardır. Hayat Ağacı, Şamanın transa geçtiği çadırın direğiyle,

kimi bölgelerde ise köyün meydanına dikilen direk ile temsil edilir ki bu gelenek Orta Asya'da halen sürmektedir. Bu obje Kuzey Amerika yerlilerinde totem olarak ve bazı Macar (Avar) köylerinde görülür (Şekil 6). Ancak Türk Şamanlığında direğe tapılmaz. O yer ile göksel âlem arasındaki bağlantıyı sağlar yalnızca. Orta Asya ve Sibirya Şamanizminde, Kayın ağacından yapılan bu direğin yerini kimi zaman Kayın ağacının kendisi alır. Yerleşik toplum düzeninde, "Direk" kültürünün yerini "Sütun" almıştır. Yörük çadırlarında ise "Orta Direk" olarak karşımıza çıkar. (Önemli Not: Orta Asya'da Türkler, Huş ağacına Kayın derler.)

Şekil 5. Hayat Ağacı illüstrasyonu.

Şekil 6. Hayat ağacı sembolü, Macaristan.

RUHLAR VE KUŞLAR: Asya Şamanist geleneklerinin birçoğunda Orta Asya, Sibirya ve Endonezya mitolojilerinde, bedensiz varlıklar yani ölümler bedenlerini terk etmiş olanlar ile yeniden doğmaya hazırlanan ruhlar, Hayat Ağacı'nın dallarına tünemiş bekleyen küçük kuşlar olarak tasvir edilirler. Örneğin Altaylılar, "Yeryüzünde tekrar doğmayı bekleyen insan ruhları, göksel ağacın dallarındaki küçük kuşlar gibidir" derler.

Yakut geleneğine göre, "Yaratıcı" ya da ışığın yaratıcısı olan "Yüce Varlık", ilk olarak gökteki makamında sekiz dallı bir ağaç yaratır ki dallarındaki kuşlar O'nun çocuklarının ruhlarıdır. Anadolu Türklerinin mezar taşları ve tahtalarında resmedilen Hayat Ağaçlarının dallarında da yeryüzüne gelmeyi bekleyen ruhları simgeleyen küçük kuşlar yer alır.

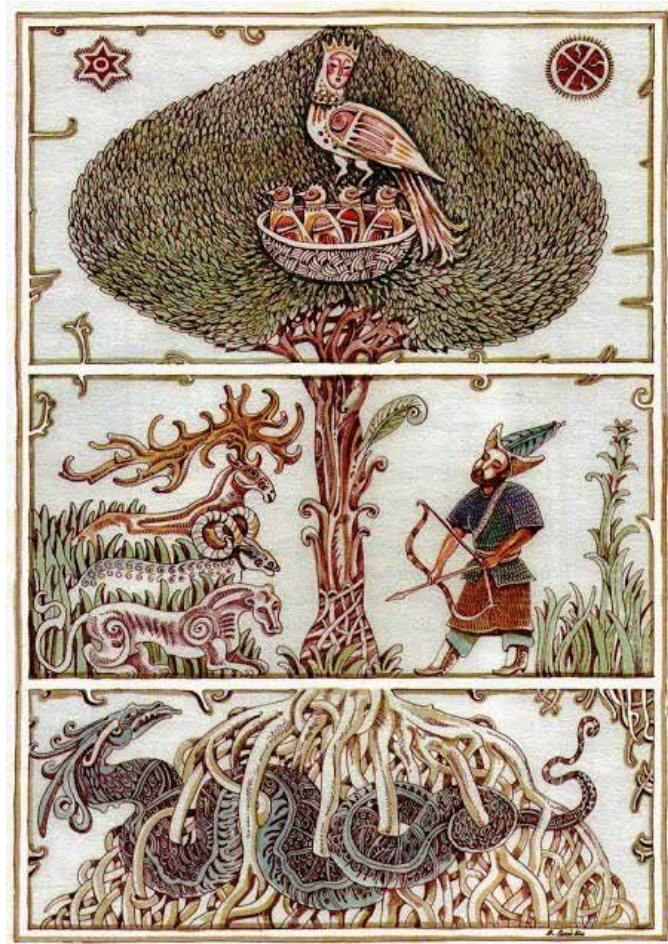
KÜLTÜREL YANSIMALAR: Yaşam Ağacı kültünün diğer sosyal yansımaları arasında Osmanlı'da sünnet veya gelin

alayı önünde taşınan Nahil'ler (Nahıl), Anadolu'da bugün de gerçekleştirilen Narduğan kutlamaları, düğün evlerine dikilen Toyrak Ağacı ve düğün kabilelerinin taşıdığı Düğüncü Bayrağı da yer alır. İnsanlığın ortak belğinde yer eden Yaşam Ağacı kültürünün sinema sanatına yansımaları ise son yıllarda gösterime giren "AVATAR" gibi yapımlardır.

SONUÇ YERİNE: Eski Türk inancında evren üç bölümden oluşur: "Üst Dünya-Gök", "Orta Dünya-Yer" ve "Alt Dünya-Yeraltı". Yaşam Ağacı bu üç dünyanın tam göbeğinde yer alır ve onları

birbirine bağlar. "Yaşam Ağacı" miti bir bakıma bu üç dünya ve onun temsilcileri arasında sürekli yaşanmakta olan savaşı içerir (Şekil 7). Bu mücadelede birbirinin karşısı olan ve sürekli çatışan "Üst Dünya-İyi" ile "Alt Dünya-Kötü" savaşında dünyanın kaderi, Orta Dünyanın temsilcisi insanın hangi tarafta yer alacağına bağlıdır. Mutluluğu yalnızca bu savaşın galibi hak edecektir.

(Not: Bu makale, Türkiye Ormancılar Derneğince, Kasım 2017'de Antalya'da düzenlenen, 4. Ulusal Ormanlık Kongresine bildiri olarak sunulmuştur.)

Şekil 7. İyi, kötü insan ve hayat ağacı.

MİLLET ORMANCILIĞININ SON DURAĞI: DİKİLİ AĞAÇ DAMGALANMASI HİZMET ALIMI

Aziz BOZATLI - Orman Yüksek Mühendisi, azizbozatl@gmail.com

Orman Genel Müdürlüğü (OGM) İşletme ve Pazarlama Dairesi Başkanlığının Tamim niteliğinde yayınladığı 17.02.2020 tarih, E.325129 sayılı ve “Çıkarılacak Ağaçların Belirlenmesi ve Kayıt Altına Alınması Danışmanlık Hizmet Alımı” konulu emirleri Türkiye Ormancılar Derneği (TOD) tarafından yargıya taşınmış idi.

Yargılama sonucu Danıştay, adının OGM tarafından başka şekilde ifade edilmesine rağmen bu hizmet alımının, “10.04.2004 tarihli 25429 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Damga Yönetmeliğinin Damgalama Yetkisi ve Yetki Devri başlıklı 9.maddesinde, orman bölge şefi veya yetkilendirilen bir kamu görevlisi ormancı teknik eleman tarafından yapılması gereken damga hizmeti olduğu, Yasa ve Yönetmeliğe göre konunun yetki ve sorumluluğunun kamu çalışanlarında olduğu, dava konusu yazı ile hizmet alımına dönüştürülmesinin yasal dayanağı bulunmadığına” hükmederek söz konusu Tamimi iptal etmiştir.

Bu hukuki süreçte verilen karar ne kadar sevindirici ise meslek odamız Orman Mühendisleri Odasının, yanlışın yanında durarak hukuki sürece müdahil olması da o derecede üzücüdür. Diğer taraftan ormancılığımızdaki tüm gelişmeleri yakından

takip eden TOD, henüz düşünce aşamasındayken konuyu geniş bir şekilde irdeleyen Remzi Doğan’ın “Damga Meselesi” başlıklı bir makalesi ile de Orman ve Av Dergisinden meslek kamuoyunu bilgilendirmiş idi (Doğan, 2019).

Damga niçin önemlidir?

Bizler meslek hayatımız boyunca dikili ağaç damgalanmasının mesleğimizin en hassas konusu olduğunu bilerek, damga çekicini bir cerrahın neşterini kullandığı hassasiyetle kullanılması gerektiğini öğrenerek, damga çekicini bir kutsal emanet gibi bir beylik silah gibi özenle taşıyarak bu günlere ulaştık. Damga çekicini ofisindeki kilitli çekmece ve dolaplara güvenemeyip evine götüren meslektaşlarımız da dahi tanık olduk.

Nasıl ki bir cerrah neşterini insan vücudunun bir bölümünü sağlığına kavuşturmak için kullanıyorsa, ormancı teknik eleman da bir hayat birliği olan ormanın kuruluşunu daha iyiye götürmek için gereken teknik müdahaleyi yaparken dikili ağaç damga çekicini kullanır. Başka bir deyişle dikili ağaç damgalanması basit bir işlem olmayıp, birer canlı varlık olan ağaçların hayatına son verilerek yapılan, bu kararı veren kişinin tüm silvikültürel bilgilerini kullandığı ve geri dönüşü asla mümkün olmayan komplike bir teknik

eylemdir. Yanlış müdahalenin sonuçları sadece kesilen ağaçla sınırlı olmayıp, ormanın bütünlüğü ve tümüyle bir hayat birliğinin hasar görmesi sonucunu doğurabilecektir.

OGM hizmet alımında ölçüyü kaçırarak, bu günlere nasıl geldi?

OGM’nin bu noktaya bir günde gelmediğini, bir sürecin sonunda geldiğini anlatmak için sizlere biraz geçmişe götüreceğim. Bilindiği gibi 2002 yılında AK Partinin iktidara gelmesinden itibaren eğitimde, sağlıkta, ekonomide, yargıda, dış politikada adım adım “eksen kayması” olarak tanımlanabilecek çok köklü değişimler yaşandı. Geniş toplum kesimleri, hayatına doğrudan dokunan bu değişimleri iliklerine kadar hissetti. Toplumun yeterince bilmemesine rağmen ormancılığımızda da benzer köklü değişimler yaşandı. Bu değişimlerin işaret fişeği 2003 yılında ortaya atılan “Devlet ormancılığından, millet ormancılığına geçiyoruz.” söylemidir. Orman varlığının %99’u devlete ait olan ülkemizde ormanlarımızı yönetmekle görevli dönemin Çevre ve Orman Bakanı Osman Pepe TBMM komisyonunda “Devletin ormanı olmaz!” diyebilmiştir. “Millet Ormancılığı” olarak ileri sürülen muğlak, söyleyenlerin de anlamadığı ve anlatamadığı bu uydurma kavramı, yazdığım bir makalede etraflıca irdeledi-

ğim için, burada ayrıntısına girmeyeceğim (Bozatl, 2006).

Devlet ormancılığı basit anlatımıyla biri hukuksal diğeri idari iki ayağı ile yere sağlam basan bir sistemdir. Devlet ormancılığının hukuksal ayağını; 1937 yılında 3116 Sayılı Kanunla temeli atılan, 6831 Sayılı Orman Kanunu ile devam eden, 1961 Anayasasının 131. ve 1982 Anayasasının 169 ve 170. maddeleri ile anayasal güvenceye kavuşturulmuş sağlam bir hukuksal altyapı oluşturur. Devlet ormancılığının idari ayağını ise temeli 1937 yılında 3204 Sayılı Kanunla kurulan ve sonrasında 3234 Sayılı OGM'nin Teşkilat Kanunu ile bugünkü kuruluşuna getirilen ve zaman içinde farklı bakanlıklara bağlansa da tüzel kişiliğinden ödün vermeden neredeyse her türlü ormancılık hizmetini bizzat kendisi yaparak, 2000'li yıllara kadar ulaşan köklü bir teşkilat yapısı oluşturur.

Oman mühendisinin ve orman köylüsünün ormana yabancılaşması

Tüm hukuksal altyapı yerli yerinde dururken OGM yetkilileri, giderek artan ölçüde hemen her konuda hizmet alımına yönelerek ilk etapta OGM'yi "hizmet yapar" konumundan uzaklaştırıp, "hizmet alan" bir teşkilat konumuna indirgeyerek işe başladılar. Bu devlet ormancılığının yozlaştırılması anlamını taşıyordu. Bunu yapanlar OGM'nin her hizmeti kendisinin yapmasının arka planındaki teknik ve sosyoekonomik gerçekleri maalessif bilmiyorlardı veya göz ardı ediyorlardı.

Göz ardı edilen teknik gerçek neydi?

Bizler fakültelerden standart ve genel bir ormancılık eğitimi alarak hizmete başlarız. Her birimiz orman işletmeciliği, amenajman, ağaçlandırma, fidanlık, kadastro, orman yolları ve transport, korunan alanlar, orman zararlılarıyla mücadele vb. uzmanlıklarımızı hizmet içinde çalışarak kazanırız. Diğer taraftan Ülkemizin farklı coğrafik bölgelerinde ve değişik ekosistemlerde usta çırak ilişkisi içinde, yeterli bir süre o bölgede çalışarak, yukarıdaki sektör içi uzmanlıklara ek olarak bir de bölgesel deneyim kazanırız. Benzetmek yerindeyse bir tıp doktoru, uzmanlığını nasıl bir hastanede kazanabilirse, orman mühendisi de orman ekosistemi içinde her işi bizzat kendisi yaparak hem bir konunun ve branşın hem de o coğrafyanın uzmanı olur. OGM'nin "hizmet satın alan" konuma getirilmesi sonucunda ormancı teknik eleman ormana yabancılaşmış, uzmanlaşmaktan ve kendini geliştirmekten mahrum bırakılmıştır.

Göz ardı edilen sosyoekonomik gerçekler

Çok fazla geriye gitmeden, 1970 yılında ülkemizin nüfusu 35 milyondur ve on milyon orman köylümüz vardı. Türk ormancısı bir yandan ormanlardan her türlü orman ürünü ve fonksiyonel değer üretiminin sürdürülebilirliğini sağlarken, diğer taraftan ormanlarla iç içe yaşayan on milyon orman köylüsünü de gözetken, kalkınmalarını sağlayan bir tutum içinde olmuş-

tur. O kadar ki orman köylerini kalkındırmak için bir genel müdürlük kurmuş ve kendi bütçe imkânlarıyla bir de fon oluşturmuştur. Orman içinde yaptığı tüm hizmetleri yukarıda bahsedildiği gibi kendisi yapmış ve iş gücü kaynağı olarak da sadece orman köylüsünü kullanmıştır. Köylüye kaynak aktararak onu ormanla barışık halde tutmak temel politikalarından birisi olmuştur.

OGM hemen her hizmeti satın almaya başlayınca, işi alan müteahhitler başka bölgelerden nispeten daha ucuz iş gücü getirerek orman köylüsünü dışlamışlardır. Orman köylüsü küçük küçük de olsa kadınıyla, çocuğuyla çalışabildiği birçok işi kaybetmiş ve toplamda hane geliri azalarak yoksullaşmıştır. Artık orman köylüsü ormana yabancılaşmıştır ve ormanla barışık da değildir.

Ormanlar yolgeçen hanına döndü

2003'te hizmet alımlarıyla başlayan millet ormancılığı süreci özellikle 2010 yılından itibaren yasal değişikliklerle hız kazanmıştır. Çağlar'a göre; Tapu Kanunu, Maden Kanunu, Turizmi Teşvik Kanunu, Milli Parklar Kanunu, Mera Kanunu gibi birçok temel kanunla birlikte 6831 sayılı Orman Kanununda da 29 kez değişiklik yapılmış ve 11 ek madde getirilmiştir. Bu hukuksal düzenlemelerin ortak paydası devlet ormanı sayılan alanların hukuksal olarak orman sayılmamasına yönelik olmuştur (Çağlar, 2022). Bu değişen kanunlar sonucu devlet ormanı sayılan alanların ormancılık dışı amaçlarla kulla-

nılması eskisine oranla çok fazla artmıştır. 2012-2020 döneminde toplam olarak 50.123 adet izin ile 342.045 hektarlık alan amaç dışı kullanıma verilmiştir (Çağlar, 2022). Yine 2003-2020 döneminde 335.600 hektar alan 6831-2/B uyarınca orman dışına çıkarılmıştır. Sonuçta Orman Teşkilatı ormanlar üzerindeki kontrolünü büyük ölçüde kaybetmiş ve ormanlar yolgeçen hanına dönmüştür. Bunun saymakla bitmeyecek teknik sakıncalarını konumuz dışında tutarak, orman köylüsünün ormana yabancılaşması boyutuna değinmek isterim. Bir yandan izin alan maden şirketleri ve kuruluşlarının çalışanları ve iş makineleri, diğer yandan dikili satışları alan odun tüccarlarının işçileri ve makinelerinin ormana doluşmaları, orman köylüsünün yıllarca evinin bahçesi gibi bildiği ormana yabancılaşmasında çarpan etkisi yaratmıştır.

Orman köylüsü, yasal haklarının büyük bölümünden mahrum kaldı

OGM 2013 yılında yayımladığı 6877 sayılı Dikili Ağaç Satışı Tammim ile dikili satışları yaygınlaştırmaya başladı. Öyle ki 2021 yılı sonunda bu uygulama 13,4 milyon m³ ile toplam üretimin %48,2'sine ulaştı (Çağlar, 2022).

Bu uygulama bir yandan orman köylüsünün 6831-Mad/40'dan doğan haklarını kaybetmesine neden olurken, diğer yandan çeşitli usulsüz kesimlere neden olabilecek bir uygulamadır.

Aşırı odun üretimi

2017 yılından itibaren döviz kuruna bağlı olarak ithalatın pahalaşması nedeniyle o güne

kadar hammadde ihtiyacını ithalatla karşılayan odun işleyen sanayi kuruluşları teşkilat üzerinde baskı kurarak, ormanlardan odun üretimini arttırmaya zorlamıştır. OGM yönetimi pasif kalmıştır. "Bu ülke nohut, mercimek, buğday vb. bazı ürünleri ithal edebiliyorsa, ihtiyacı olan odun hammaddesini de öyle ithal etmelidir. Ormanlarımız odun işleyen sanayinin hammadde ihtiyacına kurban edilemez. Bu konuda yapılacak zorlama, ormanların devamlılığını tehlikeye atar." demeliydi ama diyememiştir.

OGM'nin toplam odun üretimi 2012 yılında 19.2 milyon m³, 2015 yılında 20.4 milyon m³, 2017 yılında 18.7 milyon m³ iken 2018 yılından itibaren hızla artarak 2018 yılında 22.7 milyon m³, 2019 yılında 26.3 milyon m³, 2020 yılında 28.7 milyon m³, 2021 yılında ise 31.8 milyon m³ olarak gerçekleşmiştir (TOD, 2022). Bu artış eğiliminin devam edeceği ve 45 milyon m³ üretimin amaçlandığı söylenmektedir.

En az yarım asırdan beri düzenli olarak işletilen Türkiye ormanlarındaki bu üretim artışının bilimsel ve teknik olarak açıklanması mümkün değildir. Bu durum dikili satış gibi kontrolü çok zor bir yöntemle birlikte düşünüldüğünde, ormanların tahrip olacağı ve devamlılığının tehlikeye düşeceğini söylemek kehanet olmaz. Bu yanı sıra alet olanlar, telafisi imkânsız bir hata yaptıklarının, ormancılık tarihine kara bir leke sürdüklerinin farkına varmalıdırlar.

Dikili ağaç damgalanması işi, hizmet alımına konu edilemez.

Siz belki mevzuattaki "yapar veya yaptırır" ibaresine sığınarak OGM'nin birçok hizmeti müteahhide verebileceğini düşünseniz de dikili ağaç damgalanması işi, yukarıda da belirttiğim gibi yapılacak silvikültürel müdahalenin çeşidine göre değişen ve o müdahalenin gerektirdiği silvikültür bilgisine sahip orman işletme şefi veya yetkilendirilmiş kamu görevlisi ormancı teknik elemanın, bazen de birkaç uzman kişinin yapacağı özel bir eylemdir. Diğer taraftan Doğan, 1 Ocak 1869 tarihli "Orman Nizamnamesi"nin 6. maddesine göre kesilecek ağaçların bir miri çekici (devlet çekici) ile işaretlenmesinin hükme bağlandığını belirterek, bu uygulamanın 149 yıllık geleneksel bir tarihi arka planın olduğuna dikkat çekmektedir (Doğan, 2019).

Bu başlık altında konunun diğer sakıncalarını yetkililere bazı sorular sorarak bitirmek isterim.

Her satın alınan hizmet gibi dikili ağaç damgalanması hizmetini de teslim almak için en az damgalama hizmeti kadar arazide teknik kontrol yapmanız gerekmez mi? Yoksa hiç kontrol yapmadan mı teslim alacaksınız? Veya işin tekniğine uygun yapılmadığına dair bir duyur alınıldığında, kamu görevlisi teknik elemanlar en az damga hizmeti kadar zaman harcamayacaklar mı? Bu takdirde bu hizmet alımı deyim yerindeyse astarı yüzünden pahalı olmayacak mı?

Sonuç

Yazımızın konusu olan dikili ağaç damgalama işinin bile hizmet alımına konu edilmesinin en önemli nedenin odun üretiminin birkaç yıl içinde iki üç katına çıkması olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Zaten OGM'nin odun üretimini gerçekleştirmeyi (tertibi karşılamayı) en önemli başarı ölçütü olarak görme zafiyeti geçmişten beri hep vardı. Onun için geriye dönüp yapılan damganın yani ormana yapılan teknik müdahalenin sorgulanması da (şikâyet ve çok belirgin hatalar dışında) hemen hemen yapılmamıştır. Öyle görünüyor ki üretimin bu derecede arttırıl-

ması gibi fahiş bir hatada ısrar edilmesi, OGM'yi dikili damga hizmeti gibi hassas bir teknik hizmeti müteahhide vermek gibi bir başka fahiş hataya sürüklemiştir.

Seksen yıldan beri oldukça istikrarlı bir çizgide süregelen devlet ormancılığının günümüz OGM yönetimine miras bırakılan 22,9 milyon hektarlık orman varlığını bir yanlıştan başka bir yanlışa savrularak yönetmeye kalkarsanız, size en uygun cevabın "sokak jargonu" ile verilmesinin uygun olacağını düşünüyorum:

-Oldu olacak, dükkânı kapatın gitsin!

Kaynakça

Bozatlı A., 2006. Kuyuya Atılan Taş, Orman ve Av Dergisi, Sayı 5.

Çağlar Y., 2022. Yana Yakıla Tükenecek miyiz?. Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul.

Doğan R., 2019. Damga Meselesi, Orman ve Av Dergisi, Sayı 1.

TOD, 2022. Türkiye Ormancılığı 2022: Türkiye'de Ormansızlaşma ve Orman Bozulması. Türkiye Ormancılar Derneği Yayını.

Şekil 1
Dikili Ağaç Damgası

Şekil 2
Devrik Ağaç ve Zati İhtiyaç Damgası

Şekil 3
Usulsüz ve Nizamsız Kesimler ile Ürünlerine Ait Damga

Şekil 4
Mamul Damga

DOĞA VE ÇEVRE KİRLİLİĞİ KONUSUNDA AFİŞ TASARIMLARI İLE TOPLUMDA BİLİNÇ OLUŞTURMANIN ÖNEMİ

İlayda ÇELİK¹, Dr. Nejat ÇELİK²

¹ Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, ilaydacelik81@gmail.com

² Orman Toprak ve Ekoloji araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü, nejatcelik@ogm.gov.tr

Öz

Çevre kirliliği; ekolojik denge- nin bozulmasıyla ortaya çıkan istenmeyen sonuçlara verilen addır. Hava, su, toprak, görüntü, gürültü, katı atık gibi alanlarda kendini göstermektedir. 19.yy'da Sanayi Devrimiyle birlikte çevre kirliliğinde artış yaşanmaya başlamış olup köyden kente göç, hızlı nüfus artışı ve buna bağlı olarak doğal kaynakların hiç bitmeyecekmiş gibi kullanılmasına neden olmuştur. Araçların egzoz salınımları da hava kirliliğini arttırarak küresel ısınmanın olumsuz etkilerini insanoğluna hissettirmektedir.

Çevre kirliliğine karşı koyabil- mek, doğanın kendini yenile- yebilmesine izin vermek adına bireyler kadar ülkelerin de bu konu hakkında duyarlılık gös- termeleri gerekmektedir. Çünkü yaşanabilir başka bir “mavi nok- ta” bulunabilmiş değildir. Bir- çok disiplinin bir araya gelerek (örneğin; orman mühendisleri, çevre mühendisleri gibi) konu hakkında toplanan verilerin ta- sanımcılarla paylaşarak görsel- leştirilmesi sağlanmalıdır. Bu sayede çevre kirliliği hakkında toplumun bilinç düzeyini art- tırılmış olup olumlu sonuçlar elde edilebilir.

Bu makalede, çevre kirliliği ko- nusuna değinilmiş olup gör- sellerin anlatım gücünden ya- rarlanan tasarımcıların ve sivil toplum kuruluşlarının afiş ta- sanımlarına yer verilmiştir. Gra- fik tasarımın insanlar üzerinde ikna edici ve yol gösterici etkisi bulunduğundan toplumun bi- linç düzeyini arttırmaya yönelik tasarımların önemine dikkat çe- kilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çevre kirli- liği, Grafik tasarım, Afiş tasarımı

1. Giriş

21. yüzyılda, teknoloji ve sanayi- nin hızla gelişmesi, hızlı ve dü- zensiz kentleşme süreci, artan enerji ihtiyacı ve değişen tüketim alışkanlıkları çevre sorunlarının da artmasına neden olmuştur. Hızlı şehirleşme süreciyle be- raber insanların ihtiyaçları kırsal bölgede yaşayanlara göre daha bir değişmiş ve kentler bir tüke- tim toplumu haline dönüşmüş- tür. Hayatımızın önemli olgula- rından biri olan çevrenin kont- rollsüz bir şekilde tahrip edilmesi ve kaynakların aşırı şekilde kul- lanılması canlı yaşamını doğru- dan ve dolaylı olarak etkileyerek tehlikeli bir noktaya ulaşmıştır (Akyüz, 2015).

2. Materyal ve yöntem

Bu makalenin üçüncü bölü- münde çevre kirliliği türlerine değinilmiş olup konuyla ilgili görsellere yer verilmiştir. Dör- düncü bölümünde ise grafik tasarımcıların, sivil toplum ku- ruluşlarının etkileyici afiş ta- sanımlarına yer verilmiştir.

3. Kirlilik türleri

3.1. Hava kirliliği

Günümüzde kirlilik denince akla ilk gelenlerden birisi de hava kirliliğidir. Kirli bir hava canlılar için ciddi bir sağlık problemidir (Çelik, 2015). Temiz hava yaşam için en önemli ihtiyaçtır. Hava- daki oksijen miktarı azaldıkça insanlarda akciğer rahatsızlıklar- ın sıkça görülmektedir. Doç. Dr. Yücel Çağlar'ın (1999) yaptığı bir araştırmaya göre; Türkiye'deki en önemli çevre sorunu sırala- masında hava kirliliği; %63.48 ile en başta gelmektedir. Hava kirliliğini azaltmanın en önemli yollarından birisi yeryüzündeki orman ve ağaç miktarını arttır- maktır. Kaçak ağaç kesimlerin önüne geçilmelidir.

Şekil 1'deki karikatürde, havası kirli bir şehirde yaşamak zorun- da olan çocuğun kesilmiş ağaç- ların yanına bir fidan diktiği gö- rülmektedir.

Bir kentin sağlıklı bir yaşam alanı olması için kişi başına düşen yeşil alan miktarının belli bir orandan aşağı olmaması gerekmektedir. Birbirini örten binalar yüzünden çoğu insanda vücudun güneş ışığını az görmesinden dolayı D vitamini eksikliği vardır. Ağaç ve orman bir kentin en güzel süsüdür. Şehirdeki parkların hali ne durumda ise o ülkenin gelişmişlik düzeyi de o seviyededir (Çelik, 2015). Şehirlerde ağaçlandırmalar yapılmalıdır. Günümüzde şehirlerde yeşil alanların eksikliğinden dolayı çocuklar evlere kapanmış durumdadır.

Şekil 1. Ağacını koru oksijenini koru karikatürü (URL-1)

3.2. Su kirliliği

Hayat, milyonlarca yıl önce suda başlamıştır. Hayatımızın her anında suyun büyük bir rolü vardır. Suyu yaşam sıvısı veya yaşam iksiri de denmektedir. Canlılar için bu kadar önemli olan maddenin kıymeti, insanoğlu tarafından az bilinmekte ve kirlenmektedir. Benjamin Franklin: “Suyun değerini ancak kuyu kurduğu zaman anlarız” demiştir. Bu söz aslında tamamen suyu kaybetmeden önlemler alınması gerektiğini göstermektedir (Çelik, 2013).

Toplumun yaşam düzeyi yükseldikçe kişi başına kullanılan su miktarı da artmaktadır. Nüfus arttıkça ve teknoloji ilerledikçe kullanılan su miktarının artması doğaldır. Su kirliliğinin en önemli nedeni kirli endüstriyel atıkların temiz sulara boşaltılmasıdır.

Türkiye’de su kirliliğinin ilk örnekleri; İstanbul-Haliç Körfezi, İzmit Körfezi, İzmir Körfezi ve Eskişehir-Porsuk Çayı’nın kirlenmesidir. Suyun üç düşmanı vardır; plansız sanayileşme, çarpık kentleşme ve hızlı nüfus artışıdır (Çelik, 2013).

Şekil 2. Sen ne yersen O’sun karikatürü (URL-2)

Şekil 2’de denizlerdeki plastik atıkların dolaylı olarak insanların da yiyor olduğuna dikkat çekilmek istenmiştir. Yediklerimiz sağlığımızı doğrudan etkilediği bilenen bir gerçekken okyanustaki 7. kıta hâline gelen plastik atıkları, günden güne büyümektedir.

Şekil 3. “Evde Tasarruf” infografiğinden su tasarrufu piktogramları (Çelik, 2019)

Biz insanoğlu musluğu açarız ve işte su oradadır. Suyun her zaman yanımızda olduğunu sanırız. Doğanın bu en güzel armağanının sınırlarını hiç düşünmeyiz. Bilinçsizce tüketiriz ama artık bunun farkına varılmalıdır çünkü düzgün kapatılmayan bir musluktan tonlarca boşa akan su da bir israftır (Çelik, 2015). Harcanılan her su damlasında Afrikalı insanları da düşünmemiz gereklidir. Çünkü dünyada 2 milyar insan günde 1 litre temiz su bile bulamamaktadır. Bir insanın sadece biyolojik ihtiyaçları için en az 2 litre suya ihtiyacı vardır (Çelik, 2013).

Şekil 3’te Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Grafik Bölümü Yüksek Lisans Programı kapsamında Tasarım Atölyesi(1) dersinde Prof. Tevfik Fikret Uçar rehberliğinde, “Evde Tasarruf” konulu infografik tasarımından su tasarrufuyla ilgili piktogramlara yer verilmiştir (Çelik, 2019).

İnfografik tasarımı oluştururken tasarımcı; tipografi, illüstrasyon, piktogram, fotoğraf, grafik vb. birçok görsel iletişim elemanlarından faydalanmaktadır. İnfografiklerde amaç sayfalar dolusu metin kullanılarak aktarılabilecek bir bilgi veya süreci birkaç dakikada aktarmaktır. Bu sayede görsel öğrenme çok daha kolay, kalıcı ve hatırlanabilir olur. Piktogram, bir kavramı res-

metme yoluyla temsil edilmesi-ne verilen isimdir. Anlamsal ve kavramsal bir bağlamda kullanıldığında iletişim kurar, fikir ve kavramları yansıtır (Uçar, 2019).

Şekil 3'te kısa ve öz cümlelerle insanların evlerinde bulaşıkları makinede yıkayarak, 1 dakika daha kısa duş alarak ve sifon hacimlerini azaltarak su tasarrufu edebilecekleri görselleştirilerek anlatılmaya çalışılmıştır.

3.3. Toprak kirliliği

Toprak kirliliği, toprağın atık maddeler tarafından özelliğinin bozulması ve verim gücünün düşmesi olayıdır (Çelik, 2015). Bu kirliliğe sebep olan elementlerden bazıları; kurşun (Pb), kadmiyum (Cd), bakır (Cu), nikel (Ni), civa (Hg), talyum (Tl), çinko (Zn), arsenik (As), sülfat, tuzlar ve radyoaktif maddelerdir (Yücel, 1995'den aktaran Çelik, 2015). Topraklarda kimyasal kirlenme hava ve su yolu ile olur. Havanın ve suyun kirlenmesi zincirleme olarak toprağı da etkiler. Kimyasal gübrelerin bilinçsiz kullanımı, temiz su kaynaklarının kirlenmesine neden olur ve bu da diğer çevre sorunlarında da olduğu gibi insan sağlığını olumsuz etkiler. Kimyasal ilaç kullanımı topraktaki solucanları da yok etmektedir (Çiftçi ve Ark, 1996'dan aktaran Çelik 2015). Solucanlar toprak için çok önemlidir, toprağın hava almasını sağlar.

Türkiye topraklarının % 66'sı erozyonlu ve ancak % 34'ü normal durumdadır. Erozyon; toprak, su, rüzgâr, buzul, dalga, yerçekimi ve çığ gibi çeşitli atmosferik faktörlerle aşınıp uzaklara

taşınma olayına denir. Erozyon, her yıl dünya çapında milyarlarca ton verimli toprağın aşınıp gitmesi demektir. Bitki örtüsü toprağı ne kadar kaplarsa erozyon da o ölçüde azalır (Çelik, 2014). Toprak, doğal kaynaklar arasında herhangi bir nedenle yitirildiğinde veya niteliği bozulduğunda çok zor geri kazanılan bir materyaldir. Toprağın muhafazası ve gerektiği şekilde kullanılabilmesi, ülkemizin geleceği ve halkımızın refahı bakımından çok önemlidir (Çelik, 2015).

Şekil 4'te toprağın kimyasallarla ve çeşitli atıklarla kirlenmiş olduğundan sulansa bile ağacın yapraklarının olmadığına ve yavaş yavaş kurumasına dikkat çekilmiştir. Çünkü ağacın, sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için temiz ve yeterli suya, toprağı ihtiyacı vardır.

Şekil 4. Toprak kirliliğiyle ilgili karikatür (URL-3)

3. 4. Katı atık kirliliği

Şehirlerin en büyük çevre sorunu çöplerdir. Türkiye'de, gün-

de ortalama 56 bin ton yılda 20 milyon ton evsel atık çıkmaktadır. Dünyada ise her gün 1 milyon tondan fazla zehirli atık çevreye atılmaktadır. Orta büyüklükte bir kentte yaşayan bir insan günde yaklaşık 1 kg atık üretmektedir. Paketlenmiş ürünler çağında yaşamaktayız ve bu dünyayı aşırı kirlenmektedir (Çelik, 2015).

İnsanlar açısından hoş olmayan kokular psikolojik stres yaratır. İnsanlar sokak başındaki çöpleri, en büyük sorun olarak düşünürken yıllar içerisinde su, hava ve toprak konusunda ne gibi tehlikelerle karşılaşacağının farkında değildir.

Şekil 5. Katı atık kirliliğine dikkat çeken kolaj (URL-4)

Bir asır önce ünlü Kızılderili reisin söylediği gibi "Beyaz insan kendi çöplüğünde boğulacak" sözü günümüz dünyası için ne yazık ki geçerli olmaya başlamıştır.

Şekil 5'te katı atık kirliliğine dikkat çeken bir kolaj görülmektedir. Kolaj (Fransızca «collage») ya da kesyap, düz bir yüzey üzerine fotoğraf, gazete kâğıdı ve benzeri nesnelerin yapıştırılmasıyla oluşturulan resimleme tekniğidir. Bu örnekte de, dünya küresi

yerine siyah bir çöp poşeti montajlanarak gezegenimizin gidecek bir çöp yığınına dönüştüğüne dikkat çekilmek istenmiştir.

3.5. Gürültü kirliliği

İnsan faktörlü diğer çevre sorunlarından biri gürültü kirliliğidir. Çeşitli seslerin karışmasına gürültü denir. İstenmeyen sesler olarak tanımlanır. Gürültü, insanlar üzerinde fizyolojik ve psikolojik olumsuz etkiler bırakır (Şekil 6).

Büyük şehirlerde yaşayan insanlar her gün gürültüye maruz kalmaktadır. Gürültü, kaynaklarına göre üçe ayrılır; endüstri gürültüleri, trafik gürültüleri ve çeşitli kent gürültüleridir (Heleplioğlu, 1987'den Aktaran Çelik 2015). Günümüzde gürültüye neden olan kaynaklar, yaşam düzeyinin yükselmesiyle birlikte hızla artmıştır. Hızla gelişen endüstrinin motorlu vasıtalardan ve hayatın bir kargaşa şeklinde sürdüğü kalabalık kentlerden yayılan sesler

Şekil 6. "Gürültü kirliliği bir sonraki halk sağlığı krizi mi?" başlıklı yazıdan bir illüstrasyon (URL-5)

insanoğlu için dayanılmaz bir hal almıştır. Türkiye'de buna en ibretlik örnek ise İstanbul'dur. Araştırmalar gürültü konusunun gittikçe önem kazanan bir halk sağlığı sorunu olduğunu ortaya koymaktadır (Çelik, 2015).

İllüstrasyon, Fransızca kökenli bir kelime olup bir resimleme sanatıdır. Estetik bir dil kullanılarak verilmek istenilen mesaj doğrudan ya da dolaylı bir yolla aktarılabilmektedir. Bu sayede izleyici konuyu daha hızlı ve kolay kavrar.

3.6. Görüntü kirliliği

Bir diğer insan faktörlü çevre sorunu ise görüntü kirliliğidir.

Işık kirliliği ise insanda çeşitli ruhsal etkiler yaratır. Aslında insanların açık havaya ve doğal ışığa olan ihtiyacı insan fizyolojisinin özelliklerinden biridir (Çelik, 2015).

Görüntü kirliliği, grafik tasarımıyla ilgili bir konudur (Şekil 7). Gecekondular kentsel bir sorundur. Şehir planlamaları yapılmalıdır. Şehirdeki düzensiz asılmış ta-

Şekil 7. Görüntü kirliliğinde tabela yoğunluğu örneği (URL-6)

lalar, çeşitli kablolar, çöpler, kirlili, bakımsız cadde ve sokaklar, harabe yapılar görüntü kirliliği yaratır. Bu tür kirlilik de ruhsal yapı ve motivasyon üzerine negatif etki yapar (Akın 2009'dan aktaran Selamet, 2012).

3.7. Toplumda doğayı koruma bilinci oluşturmada grafik tasarımın rolü

Görsellerin anlatım gücünden yararlanılarak toplumu bilinçlendirmek için grafik tasarım elemanlarına başvurulması gerekmektedir. Doğayı korumak hepimizin görevi olduğu unutulmamalıdır. Bu dünya hepimizin ve bireysel farkındalıkların artmasıyla davranışların (örneğin, çöplerin ayrıştırılarak geri dönüştürülmesi) değiştirilmesi sağlanabilir. Doğal kaynakların bir gün bitebileceğini göz önünde bulundurarak hareket edilmesi gerekmektedir. Bu da orman mühendisi, çevre mühendisi gibi disiplinlerin araştırmaları sonucu elde ettikleri verileri grafik tasarımcılarla paylaşarak görselleştirilmesinden geçmektedir.

4. Doğa ve çevre kirliliği konusunda afiş tasarımları ile toplumda bilinç oluşturma önemi

Çevre, doğa ve insan tarafından biçimlenen öge ve koşulların tümüdür. Çevre ve insan karşılıklı etkileşim halindedir. İnsanoğlu, teknolojik ilerlemeler sayesinde, dünya ekosisteminde baskın bir tür haline gelmeye ve doğayı değiştirmeye başlamasıyla birlikte çevre sorunları da ortaya çıkmıştır.

Başlıca çevre sorunları; hava, su, toprak, gürültü, flora-fauna ve

kültürel çevre gibi alt başlıklar halinde incelenebilir (Türküm, 1998). Çevre sorunları genel olarak sanayileşmenin bir sonucudur. Kirlilik, doğanın kendisini yenilemesine fırsat vermeyecek kadar yoğunlaşarak yaşamın doğal dengesini bozmakta ve insanlığın geleceği için ciddi tehdit oluşturmakta ve tehlike yaratmaktadır (Çelik,2015).

Şekil 8'de Greenpeace-Clean Air Now kampanyasının hava kirliliğine dikkat çeken afiş tasarımı görülebilmektedir. İki ayrı fotoğrafın kurgulanarak birleştirildiği bu afiş tasarımlarında, sanayileşme sonucu küresel ısınmanın artmasıyla buzulların günden güne eridiği anlatılmak istenmiştir (URL-7).

Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) kampanyası için Kolombiya'nın Lapiz de Bits Bogotá reklam ajansı tarafından oluşturulan bu afiş tasarımı (Şekil 9), bir ekosistemdeki tüm

farklı unsurların birbirine bağıllığı ve onları korumanın önemi hakkında farkındalığı artırmak için yayınlanmıştır (URL-8).

Şekil 9. Bir ekosistemdeki tüm farklı unsurların birbirine bağıllığı vurgulanan afiş tasarımı (URL-8)

Şekil 10'daki afiş tasarımı Zoë Nowak tarafından Take3 ve Surf Life Saving organizasyonu için tasarlanan halkı bilinçlendirme kampanyası olarak oluşturulmuştur (URL-9). Suda yaşayan

Şekil 10. a) Yukarıda: Plastiğin nereye gidiyor?, b) Aşağıda: Çöpünüzü geri dönüştürdüğünüz için teşekkürler (URL-9)

hayvanlar da mikro plastikleri yemekte hatta yüzgeçlerine dolaşan plastiklerle zorlu bir yaşam sürdürmeye çalışmaktadırlar. Plastik atıkları geri dönüştürmenin önemine vurgu yapılmıştır.

Selamet (2012)'ye göre; görsel iletişim yollarından biri olan grafik tasarım sayesinde, alıcıya

Şekil 8. Hava kirliliğine dikkat çeken afiş tasarımı (URL-7)

ulaştırılmak istenen mesajlar doğrudan ve açık bir biçimde iletilir. Çevresel sorunlar ve gezegenin geleceği düşünüldüğünde, yapılması gereken ilk işin öncelikle her alanda ve her düzeyde çevre bilinci yaratmak bu konudaki duyarlılığı geliştirmek olduğu açıktır. Grafik tasarım, çarpıcı yollarla bilgiyi kolayca alıcısına iletebilir. Hatta iyi tasarlanmış bir görüntü çevre konusunda onlarca kitaptan daha vurucu olabilir böylece alıcı üzerinde etkin bir anlatım gücüne dikkat çekmiştir.

Tasarımcı Rovshan Aliyev, 2019 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 virüsünün ortaya çıkması sonucu tek kullanımlık maske ve eldiven kullanımındaki artış sonucu ortaya çıkan kullanılmış tıbbi atıklara Şekil 11'deki afiş tasarımlarıyla dikkat çekmek istemiştir (URL-10). Bu afiş tasarımlarıyla, suda ve karada yaşayan hayvanlar için kullanılmış maskelerin tehlike kaynağı olduğunu göstermektedir. İnsanoğlu bir felaketten (Corona virüsünden) korunmaya çalışırken, başka bir felaketi

(çevre kirliliğini) arttırdığının farkında mıdır?

Kınam Dokuzlar (2018)'a göre; grafik tasarım, bir sorunu ya da problemi görsel olarak çözmek için çeşitli yöntemler kullanmaktadır. Bu bazen, propaganda afişlerinde olduğu gibi toplumu bir inanç doğrultusunda yönlendirmek, toplumsal, çevresel bir sorun hakkında bilgi verme ve farkındalık yaratma ya da bir ürünü pazarlama olabilmektedir. Grafik tasarım ve görsel iletişim tasarımının sosyal, kültürel ve çevresel konularda toplumu eğitici, yönlendirici çok önemli bir gücü bulunmaktadır. Küresel çevre sorunları kapsamında toplumun bilinçlendirilmesinde afiş ve billboard tasarımlarının ve kamu spotlarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Çalışmasında, tasarımın eğitici yol gösterici bir işlevi olduğunun üstünde durmuştur.

5. Sonuç ve Tartışma

İnsanoğlu seçimleri ve eylemleri sonucu dünyanın ekosisteminin dengesini değiştirmiş, bu nedenle toprak, hava ve yeraltı su-

ları kirlenmiştir. İnsanın yaptığı tüm seçimler, zincirleme bir eylem olarak birbirini tetiklemektedir. Yapılan eylemler yine insanın kendisine olumsuz olarak dönmektedir (Kınam Dokuzlar, 2018). Temiz toprak, hava ve su olmadan yaşamın devam edebilmesi olanaksızdır. Yeni nesle nefes almakta zorlanacakları bir dünya bırakmamak için bugünden önlemler alınması gerekmektedir.

Dünyada doğayı tanıma ve bilinçlendirme çabalarının boşa çıkması gerçekte yapılan uyarı ve alınan önlemlerin yetersizliğinden değil, insanların tüketim tiryakiliği ve doğal kaynakları aşırı ve bilinçsiz kullanma çılgınlığından vazgeçememesindenir (Akın 2009'dan aktaran Selamet, 2012). Örneğin katı atık kirliliğinin önüne geçebilmek için geri dönüştürülmüş malzemelere yönelmek ve katı atıkları geri dönüşüme uygun şekilde ayrıştırmak gerekmektedir.

Bugünün dünyasında tasarım, ekonomik açıdan stratejik bir araç olmanın yanında, halkın

Şekil 11. Maske atıklarına dikkat çeken: a) köpek, b) kedi, c) balık afiş tasarımları (URL-10)

refahı ve doğanın selameti için de önemli bir unsur olarak kabul edilir (Selamet, 2012).

Yaşanabilir bir dünya için birçok disiplinden uzmanların bir araya gelerek (örneğin; orman mühendisi, çevre mühendisi, grafik tasarımcı gibi) gerekli çalışmaları beraber yürütmeleri gerekmektedir. Bu sayede istatistiksel veriler, bilgiyi görselleştiren tasarımcılar aracılığıyla toplumun zihninde yer edebilmektedir. Grafik tasarımcılar, çevre kirliliği karşısında duygu ve düşüncelerini yansıtan toplumu bilinçlendirmede etkin rol alabilecek beceriye sahip kişilerdir. Çevre kirliliği konusunda farkındalığı ve bilinç düzeyini arttırmak adına grafik tasarımcılar konuya dikkat çeken tasarımlar üretmektedir. Afiş tasarımları, illüstrasyon, infografik gibi tasarım elemanlarıyla toplumda çevre bilinci oluşturmada tasarımcıların önemli bir yeri bulunduğu unutulmamalıdır. Örneklerle anlatılmaya çalışıldığı üzere çevre kirliliği konusunda disiplinler arası iş birliği yapılarak ortak projeler yürütülmesi gerekmekte olup önemi her geçen gün artmaktadır.

Teşekkür

Bu makale; 4. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi'nde (6-9 Aralık 2021) "Çevre Kirliliği Konusunda Toplum Bilinçlendirmede Afiş Tasarımlarının Rolü" başlıklı bildiri özet olarak sunulmuştur.

Kaynaklar

Akyüz, E., 2015: Çevre sorunları ve insan hakları ilişkisi, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,

Sayı:15, s.427-436.

Çağlar, Y., 1999: Türkiye Çevre Vakfı. No:136, sf:64.

Çelik, N., 2013: Her şeyin aslı Su'dur, ISBN: 978-605-87248-6-0.

Çelik, N., 2014: Orman toprak el kitabı, ISBN: 978-605-85069-1-6.

Çelik, N., 2015: Çevre Sorunlarının Ç'si, ISBN: 978-605-85069-2-3, Eskişehir.

Çelik, İ., 2019: İlayda Çelik Kişisel Arşivi.

Kınam Dokuzlar, B. , 2018: Çevresel bir yaklaşım doğrultusunda sanat ve tasarım çalışmaları. Medeniyet Sanat Dergisi, 4(1), 33-52.

Selamet, S., 2012: Sürdürülebilirlik ve grafik tasarım. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 8(15), 125-148.

Türkü, S., 1998: Çağdaş Toplumda Çevre Sorunları ve Çevre Bilinci, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları 10. Ünite, s. 165-172.

Uçar T. F., 2019, Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, İnkılâp Yayınları, s. 33, 83-84.

İnternet Kaynağı

URL-1.https://tr.pinterest.com/pin/646336984030789301/ (Erişim Tarihi: 02.12.21)

URL-2. https://tr.pinterest.com/pin/391320655125555248/ (Erişim Tarihi: 02.12.21)

URL-3. https://tr.pinterest.com/pin/658229301771331088/ (Erişim Tarihi: 02.12.21)

URL-4. https://towardsdatascience.com/using-artificial-intelligence-to-detect-recyclable-waste-part-1-9e9645029a3a (Erişim Tarihi: 03.03.22)

URL-5. https://www.behance.net/gallery/79887461/Noise-Pollution-For-The-New-Yorker (Erişim Tarihi: 02.12.21)

URL-6. https://tr.pinterest.com/pin/376543218817992439/ (Erişim Tarihi: 02.12.21)

URL-7. https://www.behance.net/gallery/99532617/Greenpeace-CleanAirNow (Erişim Tarihi: 02.12.21)

URL-8. http://www.posterposter.org/wwf-jenga/ (Erişim Tarihi: 03.12.21)

URL-9. https://www.behance.net/gallery/21393495/Where-does-your-plastic-go (Erişim Tarihi: 02.12.21)

URL-10. https://medium.com/@grdesigner911/medical-mask-and-gloves-make-littering-problem-aefe672f55bb (Erişim Tarihi: 02.12.21)

BELEK TAHSİS ALANIMIZIN TARİHÇESİ

Necati UYAR - Orman Bakanlığı Emekli Müsteşarı, necatiuyar666@yahoo.com.tr

Türkiye Ormancılar Derneği (TOD)'nin eski genel başkanlarından Mustafa Yumurtacı'nın Orman ve Av'ın 2022 Mayıs-Haziran sayısında Belek tahsis alanımızla ilgili olarak aktardığı bilgiler doğru ve önemli olmakla birlikte; eksik kaldığını düşündüğüm bazı hususları kamuoyunun bilgisine sunmanın, ormancılık tarihine not düşmek adına önem arz ettiği kanaatindeyim.

Bilindiği üzere müstakil Orman Bakanlığı'nın ikinci kez kurulduğu 1991 yılından 2002 yılına kadar ülkemizde tam 9 hükümet kurulmuş ve bu dönemde 7 farklı orman bakanı görev yapmıştır. Her bakan değişiminde, Antalya Belek'te Derneğimize ve Orman Mühendisleri Odası (OMO)'na tahsis edilen yerin tahsisinin iptali zaman zaman gündeme getirilmiş ve bakanların siyasi görüşü doğrultusunda talimatlar verilmiştir.

Örnek olarak Halit Dağlı, Orman Bakanlığı yaptığı dönemde (1996-1997), Orman Genel Müdürlüğü (OGM) Kadastro ve Mülkiyet Dairesi Başkanı olarak görev yapan Cahit Nasırlı'yı odasına çağırır ve "...Antalya Belek'te Türkiye Ormancılar Derneği ve Orman Mühendisleri Odasına tahsis edilen arazide bunların bir şey yapacağı yok; en iyisi bu alanın tahsisini iptal edelim. İptal olurunun getir." der. Cahit Nasırlı Bakana cevaben "...Ben bu iki kuruluşun da kayıtlı üye-

siyim. İptal olurunun hazırlayıp getiremem." demiştir. Bakan Dağlı Cahit Bey'e "Bu konu çok mu önemli?" diye sorduğunda; Sayın Nasırlı "Evet çok önemli eğer tensip buyurursanız beni görevden alınız, belki yeni atayacağınız arkadaş iptal olurunun size getirebilir." demiştir. Bu karışık çıkışla tahsisin iptal konusu o dönemde kapanmıştır.

Söz konusu alanın ilk tahsis yılından 2002 Mayıs ayına kadar geçen dönem bilgileri, Orman ve Av'ın 2022 Mayıs-Haziran sayısında doğru olarak aktarılmıştır. Ben bazı hususlarda eksik gördüğüm için Bakan Dağlı döneminden bu anekdotu ilave etmiş oldum.

Hatırlanacağı üzere 2002 Mayıs ayında Orman Genel Müdürü olarak atandım ve görevime başladım. Her sabah Orman Bakanı Sayın Prof. Dr. Nami Çağan ile makamında günlük toplantılar yapardık. Bir gün dönemin Turizm Bakanı Erkan Mumcu Bakanımızı ziyarete geldi. Sayın Bakan benim de toplantıya katılmam hususunda talimat verdi. Turizm Bakanı Mumcu görüşmenin bir bölümünde; "Sayın Bakanım, turistik bölgelerde genelde arazi tahsis yetkisi Bakanlığımıza verilmiştir. Sizin Belek'teki 405 dekarlık alanınızın Bakanlığımıza tahsis edilmesini talep ediyorum, söz konusu yer için 5 adet turistik otel projesi hazır." dedi. Bakan bana dönerek, sen ne düşünüyorsun an-

lamında bana baktı. Ben de kafamı yukarı doğru kaldırarak olmaz işareti yaptım. Nami Çağan Bey Erkan Mumcu'ya hitaben; "Sayın Bakan hiç ısrar etme, benden önceki bakan arkadaşlarım burayı Türkiye Ormancılar Derneği ve Orman Mühendisleri Odasına tahsis etmişler, ben bu tahsisi kaldırıp size veremem, kusura bakmayın." dedi. Bunun üzerine Turizm Bakanı fazla ısrarcı olmadı ve ayrıldı.

Aradan 3 gün geçtikten sonra, bu kez dönemin Belek belediye başkanı Bakan ziyarete geldi. Nami Bey ile rutin toplantılarımızdan birini gerçekleştiriyorduk. Belediye başkanı; "Sayın Bakanım Antalya Belek sahilindeki yeriniz olan ormanlık alan benim belediyemin hudutları içerisinde. Burayı bana tahsis edin, ben halka açık günübirlik tesis kuracağım." diye talepte bulundu. Bakan Nami Çağan; "Başkan Bey sizden önce Turizm Bakanı Erkan Mumcu da otel yapımı için benden talepte bulundu ancak araziye ona vermedim, size de vermem" dedi. Belediye başkanı da Turizm Bakanı gibi ret cevabı alarak ayrıldı.

Bakan Beyle ben baş başa kalınca; "Sayın Bakanım çok büyük baskılar ve sıkıntılar bizi bekliyor, müsaade ederseniz ben bu yerin tahsis amacını değiştirmek istiyorum." dedim. "Ne yapmak istiyorsun?" dedi. Ben de "Burası eğitim ve araştırma amaçlı tahsis edilmiştir. Bu olursa turizmi

de ilave ederek turizm eğitim ve araştırma amaçlı yeni bir olur almak istiyorum” dedim. Bakan Bey *“Sen buna inanıyor musun?”* diye sordu. Ben de *“İnanmasam zaten size bu teklifi yapmazdım.”* dedim. *“Biz ormancılar 20,3 milyon hektar büyüklüğündeki Türkiye ormanlarının her yerinde eğitim ve araştırma hizmetlerini yapabiliriz, bunu engelleyici bir unsur yoktur bu yerin bizler tarafından turizme açılması daha uygun olur.”* dedim. Bakan Bey; *“Oluru hazırla getir onaylayacağım.”* dedi. Ben hemen oluru hazırladım imzaladım ve Müsteşar Harun Öztürk Bey’e paraf attırıp Bakan Bey’e götürdüm. Anında imzaladı ve *“Hayırlı olsun”* dedi.

Zaman kaybetmeden, meslektaşlarım TOD Başkanı Mustafa Yumurtacı ve OMO Başkanı Salih Sönmezşık’ı OGM’ye davet ettim. Bakan beye arazinin tahsis amacı değişikliğine dair olur imzalatıldığını söyledikten sonra onlara olurun fotokopisini verdim. Bu konuyu, yapılacak projenin Turizm Bakanlığınca tasdik edilinceye kadar, yönetim kurulu üyeleri dahil hiç kimseyle paylaşmamalarını rica ettim. Derhal uygun bir proje firması bulmalarını, doğru şartları sağlayabileceklerle beni tanıştırmalarını istedim. Bir müddet sonra karşımıza Ekopark A.Ş. firmasını getirdiler. İnceledik ve uygun bulundu. Kısa sürede proje hazırlandı ve onay için Turizm Bakanlığına sundular.

Ben 8 Ağustos 2002 tarihinde Orman Bakanlığı müsteşarlığına atandığım için OGM’ye Genel Müdür olarak atanan Cahit

Nasırlı’dan; Belek’teki projeyi sıkı takibe almasını rica ettim. O da süreci takip etti ve nihayetinde tahsis alanımızla ilgili sözleşmenin imza töreni, TOD’un eski binasının üst katındaki Ali Kemal Yiğitoğlu kütüphanesinde Mustafa Yumurtacı, Salih Sönmezşık, Firma yetkilisi ve meslektaşlarımızın katılımıyla yapıldı. OGM Genel Müdürünün konuşmasından sonra imzalandı.

Bir yılda planlanan tesis, 8 ay gibi kısa bir zamanda bitirilerek AKP iktidarı döneminde hizmete açıldı. Tesisin açılışına Eski Bakanımız Nami Çağan Beyi, Eski Müsteşar Harun Öztürk’ü, beni ve Cahit Nasırlı’yı davet ettiler. Davete işlerimiz nedeniyle katılamadık. Ancak açılıştan sonraki Kurban Bayramı’nda TOD Genel Başkanı Mustafa Yumurtacı, tesisin yapımındaki katkılarımızdan dolayı bizleri Rixos’a davet etmek istediğini söyledi. Ben, Cahit Nasırlı, Harun Öztürk ve Nami Çağan Bey ücretlerimizi ödeme koşuluyla bu daveti kabul edebileceğimizi bildirdik. Mustafa Yumurtacı hiç olmaz ise eski bakanımız misafirimiz olsun teklifini getirdi. Bakan bey de ancak ücret ödersem katılıyorum dedi ve hepimiz ücretlerimizi ödeyerek eşlerimizle birlikte Rixos’a gittik. Bir akşam heyet olarak masamızda sohbet ederken, otelde bulunan AKP Hükümetinin bakanları ve tesisin yapımcı işletmecisi olan Fettah Tamince masamıza gelecek; Nami Çağan beye bu tesisin kurulmasından dolayı teşekkürlerini iletiler. Nami Bey de; *“Bana değil bu bürokrat arkadaşlarımıza teşekkür edin”* diyerek bizleri işaret etti.

Tesiste kaldığımız süre içerisinde Nami Bey’e 405 dekarlık arazide yapılan eski ağaçlandırmaya çalışmalarını anlattım. Kum fırtınası nedeniyle sahanın çok sıkıntılı olduğunu, Belek’te bulunan pamuk tarlalarının da etkilendiğini, kum fırtınasını engellemek amacıyla ağaçlandırmalar yapıldığını, doğal flora ve faunayı koruma altına alarak tehlikenin önüne geçildiğini göstermeye çalıştım. Endemik kum lalelerini de gördükten sonra Nami Bey; *“Necati Bey oluru bana yeniden getir”* dedi. Endişelendim! *“Hayırdır Bakanım?”* dedim. Bana gülümseyerek; *“Oluru yeniden imzalayacağım. Gerçekten çok iyi bir iş yapmışsınız size teşekkür ediyorum.”* dedi. Bu durum beni ziyadesiyle mutlu etti.

Yıllarca ormanlarda çok güç şartlarda koşuşturan ve politik nedenlerden dolayı mevcut imkanlardan tam anlamıyla faydalanamayan ormancı meslektaşlarımızın, belirli bir süre zarfında tatil yapmasına imkan veren bir tesisin, yüzyıllık köklü bir geçmişe sahip Derneğimize ve Orman Mühendisleri Odasına kazandırılmasında emeğimizin olmasından dolayı mutlu ve huzurluyuz.

BİLİMLERİN SHAKESPEARE'İ: HUMBOLDT

S. Serdar Yegül - Orman Mühendisi, s.serdaryegul@gmail.com

Öyle bir bilim insanı düşünün ki, C. Darwin onun için: “Onun eserleri olmadan Türlerin Kökeni’ni yazamazdım” desin. W. Wordsworth ve S. T. Coleridge gibi şairler: “O olmasaydı, doğa kavramını şiirlerimize katamazdık” itirafında bulunurken, J. W. von Goethe: “Onunla birkaç gün geçirmek, bir kaç yıl yaşamak gibidir” benzetmesini yapsın. Amerika’nın en saygın yazarı H. D. Thoreau: “Hem bir şair hem de bir doğacı nasıl olunacağını ondan öğrendim. O olmasaydı, Walden isimli otobiyografim çok farklı bir kitap olurdu” desin. Güney Amerika’yı İspanyol sömürgesinden kurtaran S. Bolivar ise onu: “O yeni dünyanın kâşifi” olarak ansın.

Ve bütün bu övgülere ilave olarak, bu bilim insanının yüzüncü doğum günü (14 Eylül 1869) tüm dünyada coşkuyla kutlansın; Moskova’da ona “bilimlerin Shakespeare’i” denilsin, İskenderiye’de onun şerefine havai fişekler atılsın. Kutlamaların en büyüğü ABD’de yapılsın ve sokak geçitleri, şatafatlı akşam yemekleri ve konserler verilsin. ABD Başkanı da kutlamalara katılsın. New York Times gazetesi onun için: “Ünü için hiçbir milletin hak talep edemeyeceği bir adam!” ifadesini kullansın. Dünyada pek çok anıt, park, cadde, kasaba, dağ, nehir, şelale, göl, körfez, buzul, akıntı ve üniversiteye onun ismi verilsin. Hatta 1860 yılında ABD’nin bugünkü Nevada eyaletinin ismi belirlenirken, eyaletin ismine az

kalsın onun ismi verilecek olsun. Düşünebiliyor musunuz; Kaliforniya eyaletinin hemen doğusunda Humboldt eyaleti!

Ve sonra işler birden bire değişsin; Birinci Dünya Savaşı patlak versin. ABD ve Avrupa’daki toplumlarda Prusya/Alman milleti-ne karşı olumsuz hisler oluşsun. Bunun bir yansıması olarak, Prusya-Alman kökenli bu bilim insanına da cephe alınsın. Dünyanın bazı şehirlerinde Almanca kitaplar yakıldığı gibi bu bilim adamının eserleri de ya yakılsın ya da kütüphanelerde tozlanmaya terk edilsin. Ve bu bilim adamının üzerindeki toz perdesi ancak, doğumunun 250. yıldönümünde (2019), biyografisinin, tarihçi Andrea Wulf tarafından yazılmasıyla kalkabilsin. Bu bilim adamı; Alexander von Humboldt’tan başkası değildir.

ALEXANDER VON HUMBOLDT

– Varlıklı ve saygın Prusyalı aristokrat bir ailede dünyaya gelen Alexander von Humboldt (1769-1859), dokuz yaşında müşfik babasını kaybeder. Sonrasında o ve iki yaş büyük ağabeyi Wilhelm, kendilerine hiç yakınlık göstermeyen, resmi ve soğuk davranan annelerinin elinde büyürler. Annelerinin bin bir sınırlaması altında büyüyen kardeşler, sürekli maske takar ve yalnızlık duygusu çekerler. Sonunda kendi dünyalarına çekilen kardeşlerden Wilhelm, kitaplara sığınırken, Alexander da, Berlin’de renkli ve görkemli ağaçların

Alexander von Humboldt’un Amerika seyahati (1799-1804) yıllarındaki portresi (URL 1)

Alexander von Humboldt’un Rusya seyahati (1829) esnasındaki portresi (URL 2)

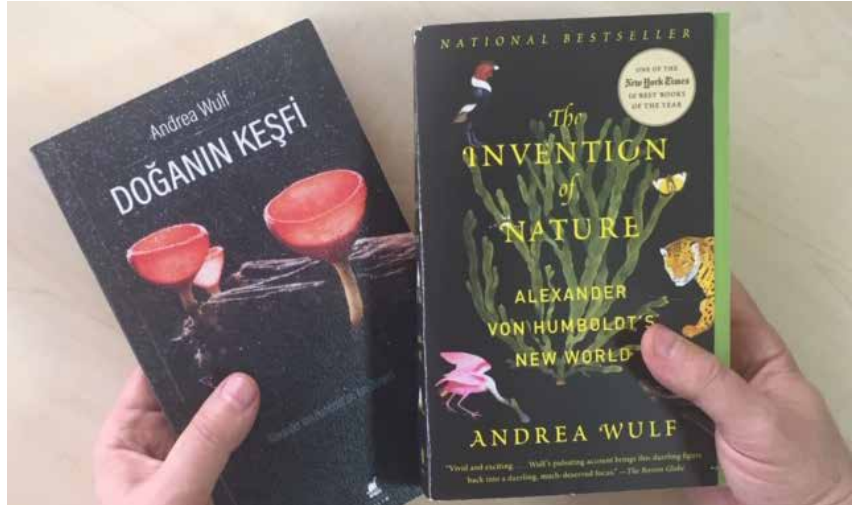
arasında gezinir ve Berlin botanik bahçesinde gördüğü tropik palmiyeleri doğal ortamlarında görmeyi hayal eder.

Wilhelm hukuk okurken, Alexander Göttingen Üniversitesi'nde fen, matematik ve yabancı diller, Hamburg Ticaret Akademisi'nde finans ve ekonomi ve Dresden Madencilik Akademisi'nde madencilik okur ve diğer yandan ağabeyi ile birlikte, Berlin'de felsefe okuma gruplarına katılırlar. Çünkü çağ, Aydınlanma Çağı'dır.

Alexander von Humboldt (bundan sonra Humboldt olarak anılacaktır), yirmi iki gibi genç bir yaşta maden müfettişi olarak iş hayatına atılır ve annesinin o çok istediği evladını devletin yüksek kademelerinde görme isteği gerçekleşmiş olur. Kömür, gümüş, altın ve tuz madenlerinde denetimler yapan Humboldt, ülkesinde binlerce kilometre yol kat eder.

Yirmi beş yaşında (1794) maden denetimlerine bir süreliğine ara veren Humboldt, Berlin'in 240 kilometre güney batısındaki Jäne'de yaşayan ağabeyini ziyaret eder. Ağabeyi onu oradaki ünlü şairler Schiller ve Goethe ile tanıştır. Dördü birlikte botanik, kimya, Galvanizm, zooloji ve volkanlar üzerine gürültülü sohbetler yaparlar. O kadar çok ses çıkarırlar ki, sabaha karşı çevrelerindeki evlerin ışıkları bir bir yanar ve evlerin pencereleri, "acaba ne oluyor?" diye açılma-ya başlar.

Yirmi yedi yaşında (1796) annesinin vefatıyla kendini zincirlerden boşalmış gibi hisseden

Türkçe ve İngilizce dillerinde Humboldt'un Biyografisi: Doğanın keşfi
(Fotoğraf: S. Yegül)

Humboldt, dünyayı dolaşma ve bilimsel gözlem ve ölçümler yapma isteği ile dolup taşar. Kaptan James Cook'un ikinci dünya seyahatinde yanında bulunmuş bir Alman doğa bilimciyle arkadaşlık eder ve bu arkadaşlık onun doğayı keşfetme ve macera yaşama tutkusunu daha da ateşler.

İLK UZUN SEYAHAT – Kolonilerinde kimselere seyahat etme izni vermeyen İspanya Kralı, Humboldt'un aracı bulma ve ikna etme yeteneği karşısında daha fazla dayanamaz ve izni verir. Humboldt, 30 yaşında İspanya'dan Latin ve Güney Amerika'daki İspanyol kolonilerine doğru beş yıl sürecek (1799-1804) seyahate çıkar. Bu seyahatte, İspanya'dan hareketle Kanarya Adaları, Venezüella, Caracas, Amazonlar, Küba, Ekvador, Lima, New Meksico, Washington D.C. rotasını izler ve tekrar İspanya'ya döner. Seyahati sırasında doğadan bitki, hayvan, taş ve maden örnekleri toplayan ve ölçümler yapan Humboldt, kar-

şılaştığı insan toplulukları hakkında da notlar almayı ihmal etmez. Seyahatinin ilk yıllarında sadece ölçüm ve gözlemlere odaklanan Humboldt, sonraki yıllarında duygularını da not etmeye başlar.

İspanya'ya varışından sonra, topladığı örnek ve tuttuğu not ve çizimlerden hareketle pek çok makale, mektup ve kitap kaleme alan Humboldt, ürettiği bilimsel bilgiyi bilim dünyasıyla paylaşır ve hemen bilim dünyasının odak noktası haline gelir.

İLKLER - Humboldt, Venezüella'da Valencia Gölü etrafında koloni çiftliklerinin çevreye verdiği yıkıcı etkiyi gözlemler; orman-sızlaşma, erozyon ve insan kaynaklı iklim değişikliğini ilk dile getiren bilim insanı olur. Humboldt, köleliği de eleştirir. Humboldt'un bu eleştirileri Simon Bolivar'ı etkiler ve böylece Güney Amerika ülkelerinin özgürlük mücadelesinin fitili ateşlenmiş olur. Ancak, kölelik eleştirileri geri tepecek ve Hindistan'a

seyahat etmek için İngilizlerden izin almak gerektiğinde, İngilizler ret cevabını vereceklerdir.

Humboldt ekibiyle birlikte, Latin ve Güney Amerika seyahati esnasında o gün için dünyanın en yüksek dağı olarak bilinen Ekvador'daki Chimborazo dağına tırmanır. Yükseklerle tırmandıkça bitki türlerinin değiştiğini fark eden Humboldt, aynı değişimi Alplerde de gördüğünü hatırlar ve bugün "yükseklığe bağlı bitki türlerinde değişim / bitki zonları" olarak bilinen olgunun tanımlamasını yapar. Böylece "küresel" teriminin ilk kullanıcısı olur.

Humboldt, yüksek bilgi sentezleme yeteneği sayesinde, yeryüzündeki her şeyin birbirine bağlı ve yaşayan devasa bir organizma olduğunu fark eder ve bu organizmaya "Cosmos" adını verir. İngiliz bilim adamı J. Lovelock, aynı "devasa organizma"ya daha sonra "Gaia" adını verecektir.

Humboldt, ölümüne kadar pek çok makale, mektup ve kitap yazar. Kuşkusuz en önemli eseri dört cilt halindeki "Cosmos"dur.

220 YIL ÖNCEDEN GELEN ESİNTİ

– Humboldt'un biyografisinde "yükseklığe bağlı bitki türlerindeki değişim / bitki zonları" ifadesini görür görmez, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi üçüncü sınıfında okurken (1985-86), tüm sınıf öğrencilerinin ilgili öğretim üyeleri öncülüğünde Bursa-Uludağ'a yaptığımız bilimsel gezi aklıma geldi. Araçlarla Uludağ'ın eteklerinden zirvesine doğru çıkarken tüm

öğrenciler bitki, özellikle ağaç türlerindeki değişimi şaşkın gözlerle izlemiştik. O yıllarda henüz Humboldt'u tanımıyordum.

Humboldt'un biyografisinde ayrıca, 1970'lerden bu yana dünya çevre gündeminden hiç düşmeyen "insan kaynaklı küresel iklim değişikliği" olgusu ile her akşam televizyon hava durumu programlarında izlediğimiz "ısı ve basınç eğrileri"nin de yine ilk kez Humboldt tarafından dile getirildiğini öğrendim. Dahası, bugün çevre ile ilgili pek çok kitap, makale ve söyleşide sıklıkla karşılaştığımız "doğa", "ekosistem yaklaşımı", "bütüncül yaklaşım" ve "disiplinler arası yaklaşım" gibi terim ve düşünceleri ilk kez dile getiren yine oydu. Son olarak Humboldt, doğayı algılamada, doğa yazını ve resimlerinin öneminin de altını çizen insandı.

New York Şehri, Central Park'ın Batı Kenarında Humboldt'un Heykeli (URL 3)

Üniversitelerin doğa bilimleri bölümlerinde öğretilen pek çok temel bilginin Alexander von Humboldt tarafından yaklaşık 220 yıl önce söylenmiş olması, sanırım onu fazlasıyla "Doğa Bilimlerinin Shakespeare"i yapıyor, değil mi?

Kaynaklar:

Kızıroğlu, İ.1993. Doğabilimci A. v. Humboldt'un Yaşamı ve Bilimsel Çalışmaları. H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi.

Wulf, A. 2019. Doğanın Keşfi, 2019, Ayrıntı Yayınları

Uslu, S. 1982. A. v. Humboldt. İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi

URL 1. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiE0u_AmY_xAhWQCBAIH8BdkQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1455&bih=688&dpr=1.1#imgsrc=4EgPjsT-MMqUYrM

URL 2. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiE0u_AmY_xAhWQCBAIH8BdkQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1455&bih=688&dpr=1.1#imgsrc=4EgPjsT-MMqUYrM&imgdii=ndLOAEDzVq5EjM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

URL 3. https://www.google.com/search?q=alexander+von+humboldt+central+park&tbm=isch&ved=2ahUKEwin9tvCmY_xAhUu47sIHS8rCbYQ2-cCegQIA-BAA&oq=alexander+von+humboldt+central+park&gs_lcp=CgNpbW-cQAZoCCAA6BAGAEb46BggAEA-gQHlCe1R1Y1_gdYIefl2gAcAB4AIABoQGIAfsLkgE-EMC4xM5gBAKABAaoBC-2d3cy13aXotaW1nwAEB&sc-lient=img&ei=wSPDYOeRHa7G7_UPr9aksAs&bih=688&biw=1455#imgsrc=vsytqXrffXgVwM

KAVAK PAMUKÇUKLARI POLEN MİDİR? ALERJİ YAPAR MI?

Dr. Kubilay Özyalcın - İç Anadolu Ormancılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, qqblay@yahoo.com

Kavaklar, bir cinsli iki evcikli ağaçlardır; bazı ağaçlarda yalnız erkek çiçek olur, bazı ağaçlarda ise yalnız dişi çiçekler olur. Bir başka ifade ile erkek kavak ağaçları ve dişi kavak ağaçları vardır. Polen saçanlar yalnız erkek ağaçlardır. İklim ve yükselti koşullarına göre değişmekle birlikte genellikle nisan ayı başında, henüz kavaklar yaprak açmadan erkek çiçekler (kedicikler) oluşur (Şekil 1).

Olgunlaşan kedicikler polen saçarlar. Polenler o kadar küçüktür ki, havada serbest halde uçuşurken bunları çıplak gözle görmek olanaksızdır. Bu polenler ancak bir yerde biriktiklerinde, sarı renkli oldukları görülebilir (Şekil 2).

Polen saçma işlemi bittikten sonra erkek çiçekler kuruyarak dökülürler. Dişi çiçekler ise yapraklanma ile gelişmelerini sürdürürler.

Kapsül meyveler olgunlaştıkça ikiye ayrılmaya başlar ve içlerindeki pamukçuklar ortaya çıkar (Şekil 3). Pamukçuklar, tohumları en hafif bir hava hareketinde bile uzaklara taşımaya yarayan aracı ortamı oluşturmaktadır. Aşağıdaki fotoğrafta (Şekil 4) pamukçuk içinde bulunan çok sayıda karakavak (*Populus nigra*) tohumu görülmektedir.

Bu pamukçuklar normalde alergen değildir. Burnunuza değen bir parça pamuk sizi ne kadar rahatsız ederse bunlar da o kadar rahatsızlık verir.

Şekil 1. Karakavakta (*Populus nigra*) erkek çiçekler

Şekil 2. Olgunlaşan erkek çiçeklerden elenen polenler

Nitekim, Hu ve ark. 2008'e göre, kavak pamukçuklarının çok iyi bir polen tuzağı olduğunu göstermiştir. Yapılan çalışmada, pamukçuklara yakalanmış 46 farklı bitkinin poleni olduğu ve bunların 26 adetinin alerjen olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla pamukçuklar kendi başlarına alerjiye neden olmamakla birlikte, üzerlerine yapışık halde taşıdıkları alerjen polenler rahatsızlığa neden olabilmektedir.

Kavak poleni, orta düzeyde alerjen olarak sınıflandırılmaktadır (URL 1, 2020). Erkek kavakların saçtığı polenler orta düzeyde alerjiye neden olurken, dişi kavakların saçtığı pamukçuklar, üzerlerinde biriktirdikleri alerjen polenlerle birlikte verdikleri rahatsızlığı artırabilmektedirler.

Başlıktaki soruların kısa yanıtları: Hayır kavak pamukçukları polen değildir; ancak alerjiye neden olabilirler.

KAYNAKLAR

URL 1, 2020. https://kavakcilik.ogm.gov.tr/Documents/kavakcilik_bilgiler/kavak_peyzaj.pdf

Ya-Qin Hu, Y., Ferguson, D. K. Bera, S., Li, C. 2008. Seed hairs of poplar trees as natural airborne pollen trap for allergenic pollen grains, Grana, 47:3, 241-245, DOI: 10.1080/00173130802237681

Şekil 3. Döllenmiş karakavak (*Populus nigra*) dişi çiçekleri (solda) ve ikiye ayrılmaya başlayan kapsül meyveleri (sağda)

Şekil 4. Rüzgârla dağılmaya hazır karakavak (*Populus nigra*) tohumları

ÖRNEK BİR ÇEVRE MÜCADELESİ: ARI PADİŞAHI VE BAL ORMANI KURTULDU

Ramiz Demirci - Çevre Aktivisti, Hemşin-Rize, ramizdemirci7@gmail.com

Hemşin Bal Ormanının korunması için mücadele süreci 2018 yılı Aralık ayında başladı. Yöre Halkına tebligat yapılmadığının bir tesadüf eseri öğrenildi.

Özel bir firma hazırladığı Proje ile Hemşin ilçesi Levent köyü Demirciler mahallesi yerleşim alanına 400 metre mesafedeki halk arasında "Arı Padişahı" diye anılan mevkiden başlayıp Ceğalver dağının 99 hektarlık bölümüne taş ocağı tesisi kurmak istemektedir.

Proje alanı flora ve fauna açısından çok zengindir. Bölge gürgen, kestane, çam, ladin, kayın, dağ karayemişi, ayı üzümü (likapa), orman gülü vb. odunsu tür çeşitliliğine sahiptir. Bununla birlikte geyik, dağ keçisi, karaca, ayı, domuz, çakal, kurt, tilki, sü-lün, kartal, atmaca, dağ tavuğu, bazı küçük kuşlar ve sürüngenlerin bulunduğu yaban hayvan-

larında bu bölgede yaşamaktadır. Ayrıca bölgeden akan derede nesli tükenmekte olan kırmızı benekli alabalık, su samuru ve su kertenkelesi (semender) yaşamaktadır.

Proje sahasında bulunan Melyat deresi (Balıklı Dere) Hemşin, Pazar ve Çayeli'ne bağlı 14 köyden geçmektedir. Ayrıca birkaç köyün içme suyu da bu bölgeden karşılanmaktadır. Bölge halkı tarafından organik tarım yapılmakta olup, halk Osmanlı döneminden beri de geçimini önemli ölçüde ancılıkla sağlamaktadır.

Maalesef, zengin doğal yaşamın bulunduğu bu bölge için ilgili kamu kuruluşlarınca masa başında hazırlanan bilgilere göre olur verilmiştir. Tesadüfen öğrendiğimiz bu Proje için itiraz süremizin dolmasına bir saat kala dava açarak hukuki süreci başlattık.

Önce yöre STK'ları, Hemşin, Pazar ve Çayeli ilçelerine bağlı muhtarlar bilgilendirildi. Ortak basın bildirileri ile destekleri sağlandı. Arkadan Hemşin ilçesinde belki de Türkiye'de örneği olmayan bir çalışma ile iktidar ve muhalefet partileri "çevre ortak paydasında" bir araya getirilerek ortak basın bildirisi deklare edildi.

Tema Vakfı ile temasa geçilip teknik destek alındı. Yine Türkiye Ormancılar Derneği ile irtibat kurulmuş ve Trabzon bölge yetkilileri Proje alanına giderek ve rapor hazırlayarak destekte bulunmuşlardır.

Dört yıllık süreçte aralıklarla, Demirören Haber Ajansı (DHA) ve Anadolu Ajansı (AA) Rize temsilcilikleri ile temas kurularak bölge halkı ile çekim ve röportajlar yapıp ulusal TV kanallarında yayın yapılması sağlanarak kamuoyu bilgilendirilmesi ve desteği sağlandı. Aynı zamanda Rize ve Trabzon'da faaliyet gösteren yerel internet haber sitelerinde konu ile ilgili haberlerin yayınlanması sağlandı.

Hukuki süreçle ilgili ilk mahkeme 25.04.2019'da Rize İdare Mahkemesince lehimize Projenin İptali kararını vermiştir. Karşı taraf Danıştay'a temyize gitmiştir. Danıştay mahkemeden

bilirkişi tayini istemiştir. Mahkeme kararında direnmiştir. Ancak Danıştay ikinci kez bilirkişi tayini istemiştir. Bunun üzerine Rize İdare Mahkemesi 7 kişilik bilirkişi tayin etmiştir.

Bu arada tarafımızdan bölgenin faunası, florası, tarımı, suları ve tarihi bilgilerini ve görsellerini içeren 90 sayfalık bir kitapçık hazırlanarak, ilgili kamu kurumlarına, bilirkişi ve mahkeme heyetine verilerek bölge hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır. Bilirkişi heyetinin bölgede keşif yapacağı gün, müdahiller olarak keşfe katılıp heyete bilgilendirme yapılmıştır.

Bilirkişi heyeti 07.10.2021 tarihli hazırlamış olduğu Projenin sakıncalı olacağı yönündeki raporunu Rize İdare mahkemesine sunmuştur. Rize İdare Mahkemesi 10.12.2021 tarihinde ikinci kez Projenin iptal edilmesi yönünde karar vermiştir. Karşı taraf tekrar Danıştay'a temyize başvurmuştur. Danıştay 13.04.2022 tarihli kararı ile Projenin iptali hakkındaki kararı onamış ve karar kesinleşmiştir.

İnançla ve azimle çıktığımız bu yolda yöre halkı ile bütünleşip güç birliği yaptık ve hep birlikte başardık. Sürecin başından bu yana az sayıda da olsa konuyu siyasal zemine çekmek isteyenler, hizmete karşı mısınız, başaramazsınız vb. söylemlerde bulunanlar oldu. Ama biz bunları hiç dikkate almadan yolumuza devam ettik.

Her insanın çevreye karşı sorumluluğu olduğunu düşünüyoruz.

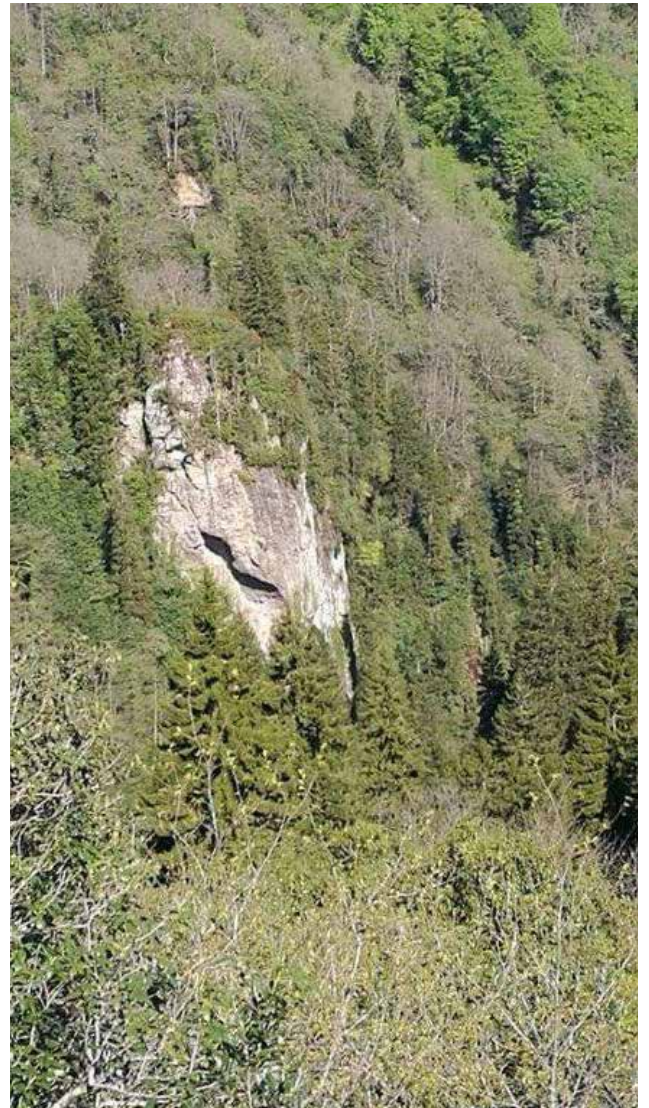
Anayasamızda ve uluslararası sözleşmelerde çevrenin-doğanın korunup yaşatılması öngörülmektedir.

Dedelerimizden Miras aldığımız doğamızı bizlerden sonraki nesillere taşımak bizim insanlık görevimizdir.

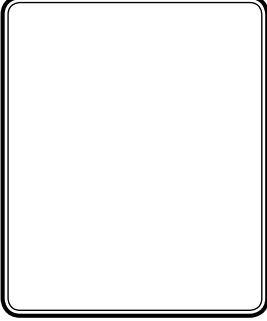
Çevreye ve doğaya birlik ve beraberlik içinde sahip çıkılarak yaşatılması dileği ile...

**TAŞ OCAĞINA DUR DEDİK.
YÖRE HALKI İLE DURUŞMAYI İZLEDİK**

Vefat Eden Üyelerimiz

Ahmet İlhan KILIÇER

Ordu – 1944
İ.Ü. Orman Fak. – 1967
İstanbul – 21.01.2022

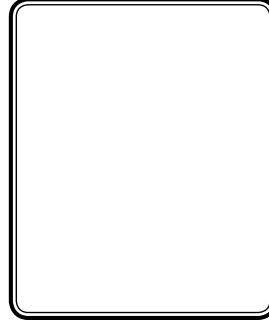
İbrahim Yılmaz BİLENSOY

Afyon – 1947
İ.Ü. Orman Fak. – 1973
Ankara – 17.11.2022

Mustafa Arif ÜNLÜTÜRK

Sivas – 1925
İ.Ü. Orman Fak. – 1948
Ankara – 07.11.2022

Ruhi Erol TURAN

Balıkesir – 1940
İ.Ü. Orman Fak. – 1965
Antalya – 02.11.2022

Adil ŞAHİNOĞLU

Bolu – 1940
İ.Ü. Orman Fak. – 1964
Ankara – 15.12.2022

Sonsuzluğa uğurladığımız üyelerimize Tanrı'dan rahmet, yakınlarına ve meslek kamuoyumuza başsağlığı dileriz.

BİZİM ÇAPACILAR*

Çapasının ucunda yaşantısı çoğunun
Gün ışıyınca vurur çapasını
Ta ki... Gün inene dek
Çoğu zaman, yediği acı soğan
Kuru ekmek
Et yemez aylarca
Meyve hiç görmez
Yuvasından, yavrusundan uzak
Tek düşüncesi
Üç beş kuruş fazla kazanmak
Çoğunda
Okuma yok, yazma yok
İmza yerine mühür basarlar
Bir çizik çizerek duvara
Günleri öyle sayarlar

Tek mutlulukları
Gelen mektuplardır arada bir
Okuma bilmeyen ötekine seslenir
Ali, gel hele oku bir yol şunu
Nasılmış bizim çocuklar
Çocuklar dese de
Hepsi hesaba konmaz
Gerçekten kız çocukları
Çocuktan sayılmaz

Aybaşlarını iple çekerler
Bir sevgiliyi bekler gibi
Mutemedi beklerler

Güneşin bronzlaştırdığı yüzlerin
Çapanın nasırlaştırdığı ellerin
Bir aylık emek parası bu
Kardeşim
Dile kolay
Otuz günün emeği
Ana sütü gibi helal para
Helal olmasına helal

Ama bilir misiniz kaç para
Az be kardeşim
Çok az alırlar

Dağıtım biter
Bir sükût çöker oracığa
Paralar, bir daha bir daha sayılır
Önce ekmekçiye, sonra bakkala
Gerisi köye ayrılır
Bilinir ki batan güneş
Bir yeni yarın hazırlayacak
Yarınlr...
Yarınlr için çalışılacak
Kolay değil be kardeşim
Hayat bu
Yaşanacak

Yıldız YAPICI**

*Yapıcı, Y., 1969. Biz Buyuz. Ogun Kardeşler Matbaası, Ankara, s:59-60.

**1936 yılı Kayseri Develi doğumlu Yıldız Yapıcı 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesinden mezun oldu. Orman teşkilatında değişik görevlerde bulundu. Türkiye Ormancılar Derneği 31. Dönem Yönetim Kurulu üyeliği (1971-1972), Orman ve Av dergisi yayın kurulu üyeliği (1973-1974), Orman Mühendisleri Odası Genel Merkez Yönetim Kurulu üyeliği (1975-1976) görevlerinde bulundu. Yazıları ve şiirleri Orman ve Av dergisi ile Orman Mühendisliği Dergisi'nde yayınlanan Yapıcı, 2015 yılında aramızdan ayrıldı. Biz Buyuz adlı şiir kitabı bulunmaktadır.

TOD - Türkiye Ormancılar Derneği

Tuna Caddesi No:5/8
Kızılay / Ankara
T. 0.312 433 84 13 **F.** 0 312 433 26 64

 www.ormancilarderneği.org

 Türkiye Ormancılar Derneği

 @ormancilarderne

 türkiyeormancilarderneği

Üyelik Aidatları İçin

Türkiye Ormancılar Derneği
Ziraat Bankası - Yenışehir Şubesi
Şube Kodu 471

IBAN TR25 0001 0004 7139 7751 3950 02 (TL)

Hesaplarımıza yaptığınız
üyelik aidatı ve diğer ödemeleriniz için
Türkiye'nin tüm Ziraat Bankası
şubelerinden kesinlikle
herhangi bir masraf alınmayacaktır.

Derneğimizin yıllık üyelik aidatı 60 TL'dir

